

T.C. KADIR HAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO, SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI

**İLETİŞİM TEKNOLOJİSİNİN KÜRT KANALLARINDA
YAPIMCILARIN İŞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ(RUDAW, NALIYA VE
KURDSAT TV KANALLARI)**

MAHDİ SHAEBAN MOHAMMED İBRAHİMA

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MELİS BEHLİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, EYLÜL, 2017

**İLETİŞİM TEKNOLOJİSİNİN KÜRT KANALLARINDA
YAPIMCILARIN İŞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ (RUDAW, NALIYA VE
KURDSAT TV KANALLARI)**

MAHDİ SHAEBAN MOHAMMED İBRAHİMA

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MELİS BEHLİL

Yüksek Lisans Tezi

Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Sinema ve Televizyon Programı'nda Yüksek Lisans derecesi için gerekli kısmi şartların yerine getirilmesi amacıyla Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne teslim edilmiştir.

İSTANBUL, EYLÜL, 2017

BİLDİRİM SAYFASI

Ben, MAHDİ SHAEBAN MOHAMMED İBRAHİMA;

Hazırladığım bu Yüksek Lisans Tezinin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve başka çalışmalardan yaptığım alıntıların kaynaklarını kurallara uygun biçimde tez içerisinde belirttiğimi onaylıyorum.

2017.07.17

MAHDİ SHAEBAN MOHAMMED İBRAHİMA

KABUL VE ONAY

MAHDİ SHAEBAN MOHAMMED İBRAHİMA tarafından hazırlanan **İLETİŞİM TEKNOLOJİSİNİN KÜRT KANALLARINDA YAPIMCILARIN İŞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ (RUDAW, NALIYA VE KURDSAT TV KANALLARI)** başlıklı bu çalışma 18.12.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Melis Behlil (Danışman) Kadir Has Üniversitesi

Yard.Doç.Dr. Elif Akçalı Kuyucu (Jüri Üyesi) Kadir Has Üniversitesi

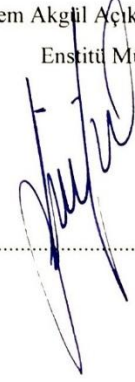

Yard.Doç.Dr. Alper Kırklar (Jüri Üyesi) İstanbul Bilgi Üniversitesi

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof.Dr. Sinem Akgül Açıkmeşe
Enstitü Müdürü

ONAY TARİHİ:

ÖZET

Shaeban Mohammed İbrahima, Mahdi. İletişim Teknolojisinin Kürt Kanallarında Yapımcıların İşi Üzerindeki Etkisi (Rudaw, Nahya ve Kurdsat Tv Kanalları) . Yüksek Lisans Projesi . İstanbul 2017

Bu çalışmanın amacı iletişim teknolojisinin Kürt kanallarında yapımcıların işi üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Bu bağlamda RUDAW, Nahya ve Kurdsat Tv kanalları üzerine bir inceleme yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda katılımcıların çoğunluğunun iletişim teknolojisini ve modern teknolojiyi iyi seviyede kullandıkları, kullanılan teknolojinin modern dünyada kullanılan teknoloji ile aynı seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile medya kurumlarının büyük bir tasarruf elde ettikleri ve iletişim teknolojisinin izleyicilerle olan iletişimde önemli rol oynadığı görülmüştür. Buna ek olarak modern iletişim teknolojisinin doğru ve faydalı bir şekilde kullanılması için medya çalışanlarının iyi bir eğitim görmelerinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda modern iletişim teknolojisinin, program yapımcısı, haber yapımcısı ve yayın yapımcısının işlerinin üzerinde ki etkisi araştırılmış.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Kürt Uydu Kanalları, TV Yapımcısı ve Yönetmeni

ABSTRACT

Shaeban Mohammed Ibrahima, Mahdi. The Effects of Communication Technology on the Occupation of Producers Working in Kurdish Channels (Rudaw, Naliya, and Kurdsat TV Channels). Master's Thesis , Istanbul, 2017.

The aim of this study is to demonstrate the effects of communication technology on the occupation of producers in Kurdish channels. Within this scope, a study is conducted on RUDAW, Naliya, and Kurdsat Tv channels. As a result of the study, it is observed that most of the participant utilize communication technology successfully, and the technology used in these channels is at the same level as the technology used in the modern world. Furthermore, it is also seen that the implementation of modern communication technology helps media organizations financially as well as playing an important role in their communication with their audience. Additionally, it is also concluded that media workers should receive a decent training in order for them to accurately and advantageously use modern communication technology.

Keywords: Technology, Kurdish Satellite Channels, TV Producer and Director

ÖNSÖZ

Bu tezin tamamlanmasında birçok kişinin emeği söz konusu oldu şüphesiz. Benimle birlikte yorulan ve çalışmama katkı sunan herkese teşekkür ederim. Eşim, geçirdiğimiz zor günlere rağmen desteğini hiçbir zaman eksik etmedi. Kendisine ve çocuklarıma çok teşekkür ediyorum. Bununla birlikte gerek tavsiyeleri gerek yönlendirmeleriyle danışmanım Doç. Dr. Melis Behlil'e tüm katkıları için sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca tez yazım sürecinde katkılarını eksik etmeyen hocam Özer Bereket'e çok teşekkür ediyorum.

Mahdi Shaeban Mohammed Ibrahima

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	خطأ! الإشارة المرجعية غير معرفة.
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
TABLO LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
Araştırmanın Önemi	3
Araştırmanın Hedefi	3

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ VE TELEVİZYON

1.1. Televizyonun Tanımı	5
1.2 Televizyon Tarihi ve Gelişimi	6
1.3. Yeni İletişim Teknolojisiyle Televizyon Yayın İletim Tekniklerinin Ulaştığı Yeni Boyutlar	6
1.3.1 Karasal Yayın.....	7
1.3.2. Kablo TV Yayıncılığı.....	7
1.3.3. Uydu Yayıncılığı.....	8
1.4.Yeni İletişim Teknolojisi ve TV Haberciliği	8
1.4.1. Haber Kavramı	8
1.4.2. Televizyon Haberciliği	9
1.4.3. Yeni İletişim Teknolojisi ve Televizyon Haberciliği.....	10
1.5. Haber Senaryosu ve TV Metni	12
1.5.1 TV Program Metni	12
1.5.2. Haber Metni.....	13
1.6. İletişim Teknolojisi ve TV Haber Programcılığı	14
1.6.1. Canlı Yayın	15
1.6.2.Kurgu.....	16
1.6.3. Telefon Bağlantısı	16
1.7. Televizyonda Yapımcılık ve Yönetmenlik	17
1.7.1. Televizyonda Yapım	17
1.7.2. Yapımcılık.....	17

İKİNCİ BÖLÜM

UYDU YAYINLARI

2.1. Uydu Yayınlarına Geçiş Süreci	19
2.2. Kürtlerde Uydu Kanallarının Gelişimi	19
2.3. Federal Kürdistan Bölgesinde Uydu Televizyon Kanallarının Gelişimi	21
2.4. Kurdsat Televizyonu Hakkında	22
2.4.1. Kurdsat Televizyonu'nun Kuruluş Tarihine Kısa Bir Bakış	22
2.4.2. Kurdsat Televizyonu Nasıl Kuruldu?.....	23
2.4.3. Kurdsat'ın Yayına Geçiş Aşaması	23
2.4.5. Kurdsat'ın Çalışma Tarzı	24
2.5. NRT TV Kanalı	25
2.5.1. NRT TV Uydu Kanalının Kuruluş Amacı	27
2.5.2. Kanalın İdari Yapısı	28
2.5.3. NRT TV Uydu Kanalı Bölümleri.....	29
2.6. Rudaw Televizyonu	33
2.6.1. Rudaw Televizyon Kanalının Kuruluşu	33
2.6.2. Rudaw TV- Yayın ve Teknik Gücü	34
2.6.3. Rudaw Medya Grubunun Gelişmesi	35
2.6.4. Rudaw TV Haber Kaynakları.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUDAW, NALIYA VE KURDSAT TV KANALLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. İletişim Teknolojisinin Kürt Kanallarında Yapımcıların İşi Üzerindeki Etkisi.....	38
3.2. Kişisel Bilgilere İlişkin Yanıtlar	38
3.3. Teknolojiyi Kullanma Düzeylerine İlişkin Yanıtlar	40
3.3.1. Yapımcıların Kullandıkları Programlar	48
3.3.2. Yapımcıların Kullandıkları En Önemli Uygulamalara İlişkin Yanıtlar	49
SONUÇ.....	50
KAYNAKÇA.....	54
EKLER (TABLOLAR)	58
Ek A. Kişisel Bilgilere İlişkin Yanıtlar.....	58

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Programlarda Görüntü ve Ses	13
Tablo 2. Katılımcıların Çalıştığı Televizyon Kurumlarına İlişkin Yanıtlar	58
Tablo 3. Katılımcıların Çalıştığı Kurumlar ve Bu Kurumlardaki Pozisyonlarına İlişkin Yanıtlar	58
Tablo 4. Katılımcıların Medya Kurumlarında Çalıştığı Süreye İlişkin Yanıtlar	59
Tablo 5. Katılımcıların Herhangi Bir Kursu Katılıp Katılmama Durumuna İlişkin Yanıtlar...	59
Tablo 6. Katılımcıların Katıldıkları Kursun Yerine İlişkin Yanıtlar	60
Tablo 7. Katılımcıların Katıldığı Kursun Türü Veya Alanına İlişkin Yanıtlar	60
Tablo 8. Katılımcıların Teknolojiyi Kullanma Düzeyine İlişkin Yanıtlar	61
Tablo 9. Kürdistan'da Kullanılan Teknolojinin Modern Teknolojiye Uygunluğuna İlişkin Yanıtlar	61
Tablo 10. Kullanılan Modern Teknolojiye Yetkinlik ve Farkındalığa İlişkin Yanıtlar.....	62
Tablo 11. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanılmasını Anlama ve Duyumsamanın Performans Konusunda Arz Ettiği Öneme İlişkin Yanıtlar	62
Tablo 12. İletişim Teknolojisinin Zaman Tasarrufu Bağlamındaki Rolüne İlişkin Yanıtlar ...	63
Tablo 13. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumlarının Harcamasındaki Etkisine İlişkin Yanıtlar.....	63
Tablo 14. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Toplum İle Etkileşimdeki Rolüne İlişkin Yanıtlar	64
Tablo 15. İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Medya Kurumunun İşleyişi ve çalışmaları Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar	64
Tablo 16. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Çalışan Maaşları Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar.....	65
Tablo 17. Medya Kurumlarının Modern İletişim Teknolojisini Temininde Kolaylık Sağlamasına İlişkin Yanıtlar.....	65
Tablo 18. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumlarındaki Kordine Etkisine İlişkin Yanıtlar	66
Tablo 19. İletişim Teknolojisinin Medya Üretimini Artırma ve Gereçlerini Temin Etmedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar	66
Tablo 20. İletişim Teknolojisinin Televizyonculuğu Geliştirmesi ve Medya Kurumları Üzerindeki Sanatsal Etkisine İlişkin Yanıtlar.....	67

Tablo 21. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumu Çalışanları Arasındaki Rekabetteki Rolüne İlişkin Yanıtlar	67
Tablo 22. Modern İletişim Teknolojisinin gelişimi ile yapımcıların kendilerinin yenilemesi ve yeni teknolojiyi öğrenmelerinin çalışanlar üzerinde etkisine ilişkin yanıtlar.....	68
Tablo 23. İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Televizyon Programlarındaki Konu ve İzleyicileri Etkilemedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar.....	68
Tablo 24. İletişim Teknolojisinin Kullanımı ile Vakit, Nakit ve Emek Tasarrufundaki Rolüne İlişkin Yanıtlar.....	69
Tablo 25. İletişim Teknolojisinin Medyanın Sanatsal Düzenlenmesindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar	69
Tablo 26. İletişim Teknolojisinin Modern Sanatın Keşfindeki Rolüne İlişkin Yanıtlar	70
Tablo 27. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Yeni Sorumluluklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar	70
Tablo 28. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya İçeriği Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar	71
Tablo 29. İletişim Teknolojisinin Yapımcının Haber Kaynaklarına Yakınlaşmasındaki Rolüne İlişkin Yanıtlar.....	71
Tablo 30. İletişim Teknolojisinin Televizyonculukta Yeni Yöntemler Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar.....	72
Tablo 31. Teknolojide Yeni Tekniklerin Gelişmesinin Montajlama ve Arşivlemedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar.....	72
Tablo 32. İletişim Teknolojisinin Yeni Yöntem ve Sistemlerin Ortaya Çıkmasına Etkisine İlişkin Yanıtlar.....	73
Tablo 33. Yapımcıların İletişim Teknolojisini İstenilen Düzeyde Kullanması ve Teknik Araçları Düzenlemelerindeki Rolüne İlişkin Yanıtlar	73
Tablo 34. İletişim Teknolojisinin Medyanın Açıklık ve Kalitesine Etkisine Yönelik Yanıtlar	74
Tablo 35. Yapımcıların Kullandıkları Programlar	74
Tablo 36. Yapımcıların Kullandıkları En Önemli Uygulamalara İlişkin Yanıtlar	75

GİRİŞ

Dünya günümüzde teknolojinin öncülüğünde büyük bir iletişim devrimi yaşamaktadır. Teknoloji aynı zamanda bu devrimin devamını, ilerlemesini ve gelişmesini sağlamaktadır. Bu baharın başlangıcından beri iletişim teknolojisi, medya ve kitle iletişiminin temel etkenidir. İletişim teknolojisi araştırmaları uzun bir süredir artmaktadır. İletişim teknolojisi, özellikle son zamanlarda en büyük, en güçlü ve en etkin rolünü başta görsel olmak üzere kitle iletişiminde sürdürmektedir. Doğal olan bu etki ise araştırmacıların bu alana gösterdikleri önemden kaynaklanmaktadır. Araştırmacılar, teknolojiyi medya sektörünün gelişimi için kullanmaktadır. İletişim teknolojisinin etkisinin en önemli göstergesi ise medyayı bölgesellikten evrensele taşımasıdır. Zaman, mekân ve diğer doğal zorluklar, izleyicilere sunulan medyanın şekil ve içerik olarak değişmesini büyük ölçüde etkilemektedir. Bu durum, nihai sonuçlar üzerinde açık bir iz bırakmaktadır.

Kitle iletişimi modern teknolojinin kullanılması ve bu alanda birçok ilerlemenin olmasını sağlamıştır. Çeşitli yöntemlerin kullanılması, iletilerin toplanması, hazırlanması ve gönderilmesi, tam bir açıklık ve üstün bir hızla insanoğlunun her nerede olursa olsun erişimine açık hale gelmesini sağlamıştır. Bu büyük etkiye ilave olarak istenilen değişim, istenmeyen durumdan interaktif duruma geçişi de sağlamaktadır. Bu açıdan teknoloji etkin bir şekilde kitle iletişiminde hükmetmektedir. Modern iletişim teknolojisi hızlı bir şekilde iletişim araçlarının üretilmesini değiştirmekte, kendisine olan rağbeti doyurmakta ve aynı zamanda sürekli artan istekleri karşılamaktadır. Diğer bir yönüyle modern iletişim teknolojisi, iletişimde bazı zorunluluklar getirmektedir. Modern teknoloji ile ayakta durmayı ve mükemmel olmayı, onu yönetmeyi ve öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Bununla beraber modern teknolojinin kullanılması, iletişim ve medya için dünyada yer edinme ve ilerlemenin en önemli kapısıdır. Modern kitle iletişim teknolojisinde program ya da program gereçleri aynı şeye denk gelmektedir. Kitle iletişim programları ile yenilikleri kullanmak ve bunları mükemmelleştirmek, iletişim alanında istenilen hedeflerin gerçekleştirilme imkânı ile doğru orantılıdır. Ancak çeşitli medya iletilerinin üretilmesi aşamasında medyanın pratiği ve etkin kullanımı, araçların yeterli olmasına bağlıdır. Ki bu durum medya çalışmalarının ilerlemesine de bağlıdır. Ayrıca bu bağ gelecekle olan iletişimin mükemmeliyetini artırmakta, iletişim sürecinden istenilen hedeflerin gerçekleştirilmesi ise kolaylaştırmaktadır. Medyanın iletişim teknolojisini kullanması son derece etkilidir ve mesajın verilmesinde büyük değer taşımaktadır. Kürdistan kanallarının yapımcıları ve çalışanları modern teknolojiyi yakından takip etmektedir. Çalışmada genel itibari ile çalışanlar, yöneticiler, içerik ve izleyicilerin modern iletişim teknolojisi ile olan ilişkisi göz önünde bulundurularak, elde edilen

verilerle ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda modern teknolojinin televizyon kanallarını izleyiciden yapımcıya nasıl etkilediği, belirli faktörler ışığında analiz edilmiştir.

Çalışmanın başka genel bir çerçeveside şu şekildedir. Çalışma da teknolojinin Kürt kanalları üzerinde ki etkisi araştırılmış bu başlık altında daha çok Rudaw,NRT ve Kurdsat televizyonun işleyişi üzerinde durulmuş. Bunun ardından bu televizyon kanallarının, program yapımcısı,haber yapımcısı ve yayın yapımcısı bölümleri üzerinde durulmuştur.

Bu araştırma, Kürdistan kanallarında çalışan televizyon yapımcılarının imkânlarının geliştirilmesi ile teknolojinin kullanılması arasındaki ilişki ve yapının tanıtılmasını ele almaktadır. Bu araştırmanın üzerinde durduğu konulardan birisi de iletişim teknolojisinin kullanılması sayesinde iletişim ile uğraşanlar üzerindeki etkinin nasıl olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırma daha önce Irak Kürdistan'ında görsel, işitsel ve akademik olarak yapılmış olan çalışmaların devamı niteliğindedir. Bu alanda araştırma çalışmaları yürütülürken araştırmacının taşıdığı yükü şekillendiren ve ayırıştırın noktalarından biri de bu araştırma olabilir. Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Özellikle Kürdistan kanallarında televizyon yapımcısı olarak çalışanların medya çalışmalarının gelişmesinde modern iletişim teknolojisinin araştırılması niteliğindedir.

Birinci bölümde araştırmanın problemi, soruları, önemi ve hedefinin ne olduğu ele alınmıştır. Ayrıca araştırmada metodoloji, araçlar ve bilimsel yöntemin nasıl olduğu yer almaktadır. Araştırma, idari geliştirme mekanizmaları ve güvenilirliğini belirleyen bilimsel yöntemden oluşmaktadır. Zira araştırma; zaman, mekân ve insanın yer aldığı ve aynı zamanda teknoloji ve medya süreci arasındaki ilişkiyi de içeren bir niteliktedir.

“Kürt Medya Organlarının Ortaya Çıkışı” başlığını taşıyan ikinci bölüm dört süreçten oluşmaktadır. Araştırma ilk olarak kanalların ortaya çıkışını içermektedir. Genel olarak ortaya çıkan bu kanalların başlangıç tarihlerini ve sürecini ele almaktadır. İkinci bölüm, Kürt kanallarının seksenler öncesinden 2003 yılına kadar ve o tarihten de günümüze kadar kurdukları Kürt televizyonlarının başlangıç aşamaları ile ilgili konuları içermektedir. Araştırmanın bu bölümünde detaylı bir şekilde Rudaw, NRT ve Kurdsat kanallarını ve bunların idari, yapısal ve mali olarak incelenmesi yer alır.

Son bölüm olan üçüncü bölüm saha çalışmasının verilerinden oluşmakta olup “İletişim Teknolojisinin Kürt Kanallarında Yapımcıların İş Üzerindeki Etkisi” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde saha araştırmasının ayrıntıları ele alınmıştır. Bu bölüm, anket katılımcılarına sorulan soruların neticesinde teknolojinin medya uygulamalarının geliştirilmesindeki rolünü ve medya kuruluşlarında çalışmakta olanların görüşlerini ortaya çıkarmayı amaç edinmiştir. Bu durum

performansların gelişimi ve nihai sonuca etkisini ortaya koymaktadır. Bölüm beş boyutta incelenmektedir. Birinci boyutta katılımcıların demografik özellikleri, ikinci boyutta idari yapı, üçüncü boyutta medya yönünden teknik ve profesyonel bağlam ele alınmıştır. Dördüncü ve beşinci boyutta ise, tüm veriler tablo ile açık bir şekilde şekillendirilip oranlamaları yapılmıştır. Araştırmacının bu verilerden sonra ulaştığı sonuçlar bağlamında daha önceden Kürdistan medya çalışanı bakımından bazı çıkarımları bulunmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi öncelikle çağdaş toplumun hayatında medyanın öneminden kaynaklanmaktadır. Araştırma, toplumlar için önemli konulara dönüşen sorunları ve medya kuruluşlarında çalışanların önemini vurgulamaktadır. Araştırma, özellikle Kürt medya çalışmalarında yeni konulara yoğunlaşan modern ilmî araştırmalar bağlamında yapısı bakımından önem taşımaktadır. Araştırma, Kürt medyasındaki bu tür kullanımlarda var olan hakikati ve Kürt medyalarında baskın medya uygulamalarının doğal yapısı ile alakalı soruları açıklamaya çalışmaktadır. Araştırma ayrıca bu konularla ilgili modern teknoloji buluşlarının şahit olunan doğal değişimin ve özellikle iletişim sektörünün büyük ilerleme kaydetmesiyle teknolojik olarak büyük bir şekilde dünya medya organlarının gelişmesindeki etkisini de açıklamaktadır. Bu araştırma, Irak ve Kürdistan bölgesindeki medya kanallarının olması gerektiği konumun ve medya kuruluşlarının ihtiyaçlarının ne olduğunun açıklaması bağlamında dikkate değerdir. Aynı zamanda teknoloji ile seyircilerin ilgi odağında olmak ve onlardan uzak olmamak açısından da araştırma önem taşımaktadır. Tüm bunlar medya iletişimi bakımından teknolojide meydana gelen gelişmelere ayak uydurmak ve onları işlerinde kullanmak için bir takip etmenin bir örneğidir.

Araştırmanın Hedefi

İlmî araştırma, “Organize, amaçlı ve araştırmasında belirlediği hedeflerini gerçekleştiren araştırmacının duruşudur.”⁴ Bu araştırma; doğal bir sınırlama ile modern iletişim teknolojisinin kullanımındaki yansımaların ve alt yapının, başta televizyon kanalları olmak üzere Kürt medyasının medya alanlarındaki uygulamalarını hedef almakta, medya araçlarındaki medya sistem uygulamalarının niteliğini belirlemekte, teknolojinin kullanılmasının medya mensupları üzerindeki etkisini açıklamayı hedeflemektedir. Bu girişimlere ek olarak, medya sektöründe modern iletişimin kullanılması hakkında Kürdistan’da bu bağlamda Kürt medyasının

yönelimlerini belirtmektedir. Yeni yollara tabi olunacak mı yoksa seyircilere sunulan geleneksel yöntemleri muhafaza ederek mi yapılacak? Kürt medyasının altyapısı ne seviyededir? Teknik, mesleki, medya ve idari yönlerden işin yapılmasında yeni teknolojiyi kullanıp aynı zamanda ekonomik olarak istifade edilebiliyor mu? Televizyon yönetmen-yapımcıları ile yapılan röportaj yoluyla aşağıdaki verilere ulaşılmaktadır:

1- Program yapımcısı,haber yapımcısı ve yayın yapımcısının medya sektöründe kullanılan modern iletişim teknolojisi ile olan ilişkisini belirlemek.

2- Modern medya teknolojisinin mesleki, ilmî, eğitsel ve etkili idari faktörlerinin televizyon yapımcılarının istihdamı üzerindeki etkisini belirlemek.

3- Kürt kanallarında modern medya teknolojisinin varlığını teşhis etmek, ondan istifade etme boyutunu belirlemek, modern iletişim ekipmanlarının geliştirilmesi açısından yapımcıların var olan imkanlarını bilmek ve onları kullanabilme seviyelerini belirlemek.

4- Kürdistan bölgesinde Kürt medyasında kullanılan modern iletişim teknolojisinin gerçekliğinin ve Kürt kanallarında çalışan yapımcıların bundan etkilenme derecesinin belirlemek.

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ VE TELEVİZYON

1.1. Televizyonun Tanımı

Son yüzyılda insanlık tarihinde benzerine şahit olmadığımız devrimci bir dönüşümle karşı karşıyayız. Kaynağı bilim ve teknoloji olan bu dönüşüm, tüm beşerî faaliyetleri etkisi altına almıştır. Bu gelişmeler sonucu üretilen teknolojik araçlar, insan hayatında salt bir araç olarak işlev görmemekte ve aynı zamanda sosyal yaşantı üzerinde topyekûn etkiler yapabilecek kapasiteye sahip olmaktadır. Televizyon; dinamiği, etkisi ve yaygınlığı ile söz konusu teknolojik araçlar listesinin başında gelmektedir. Çıktığı ilk zamanlardan bu yana toplum yaşantısına olan etkisi ve gücü, sosyal bilimlerde oldukça tartışmalı bir mesele haline gelmesinin temel unsurlarını oluşturmaktadır.

Elbette televizyonun dile getirilen büyük etkisi onun salt bir araç olarak kapasitesinden değil, aynı zamanda kullanılış biçimlerinden de kaynaklanmaktadır. Bir hikâye anlatım aracı olması onun devrimci boyutunu niteleyen başka bir özellik olarak dikkat çekmektedir. İnsanlar için “dünyaya açılan bir pencere” olan televizyon; aile bireylerini bir araya toplamakta, hikâyeler anlatmakta, dünyanın her tarafını engelsizce görünür kılmakta ve günlük yaşamımızın çoğu anında tecrübelerimize ortak olmaktadır. Büyük gruplar ve hatta uluslar televizyon sayesinde bir araya gelmekte ve böylece hem üzüntü hem mutluluk kolektif bir şekilde paylaşılabilir hale gelmektedir.

Geçmişten günümüze televizyon ile ilgili dile getirilen görüşlerde yeni teknolojik gelişmelerle birlikte televizyonun yukarıda bahsettiğimiz etkisini yitireceği dile getirilmiştir. Fakat televizyon yeni teknolojilerle pasivize olmamış ve hatta onlarla eklemlenerek daha da etkin bir konum elde etmiştir. Özellikle insanları -kitleleri- yönlendirmesi ve mobilize etmesi her daim sahip olduğu büyük bir hususiyet olarak var olmuştur. Bununla birlikte teknolojinin üretim koşullarındaki olumlu etkisi üretim fazlalığını da beraberinde getirmiştir¹.

¹ Yahya Al-Yahyavi, Medya Teknolojisinden Birkaç Sayfa, Dar Taliye: Beyrut, 2014, s.7, يحيى
7 ص، بيروت، الإطليعة دار، والاعلام التكنولوجيا في اوراق اليحوي

1.2 Televizyon Tarihi ve Gelişimi

Televizyonun ortaya çıkışı birçok buluşun bir araya getirilmesiyle olmuştur. Bu sebeple onun ortaya çıkışının radyo, sinema, telgraf gibi teknolojik araçların icadıyla yakından ilgisi bulunmaktadır. Televizyonun tarihi, 1602 yılında fosforun bulunmasıyla başlar². 1813 yılında selenyumunun bulunması ve Paul Nipkow'un 1884'te mekanik tarama diskinin patentini alması televizyonun temeli sayılabilecek gelişmelerdendir³. Nipkow Diski diye adlandırılan bu ilkel cihaz, küçük delikli kartonlar aracılığıyla görüntüyü elektrik darbelerine dönüştürmektedir. 1926 yılında ise John L. Baird adlı İskoç mühendis, Nipkow diskini temel alarak bu tekniği kızılötesi ışınlar ve hertz dalgaları aracılığıyla denemiş ve 28 satırla 12,5 çerçeve taranabilen görüntünün ilk gösterimi Londra'da gerçekleşmiştir⁴.

Bununla birlikte her ne kadar teknolojik olarak ortaya çıkmaları birbirini desteklese de sesli film ve radyo, televizyonun gelişmesini olumsuz etkilemiştir. Son tahlilde yukarıda saydığımız gelişmelerle ilerleyen elektronik görüntü ilk büyük etkisini 1936 yılında Berlin Olimpiyatları'nda yapmıştır. Binlerce insan olimpiyat oyunlarını evinden izleyebilme olanağını elde etmiştir. Televizyonun ve video tekniklerindeki bu önemli gelişmelerin sonucu olarak görüntü ilk defa canlı olarak kilometrelerce ötede erişilebilir hale gelmiştir⁵. Böylece her türlü bilginin nitelikli görüntü teknikleriyle iletilmesini sağlayan televizyon, en önemli kitle iletişim araçlarından biri haline gelmiştir.

1.3. Yeni İletişim Teknolojisiyle Televizyon Yayın İletim Tekniklerinin Ulaştığı Yeni Boyutlar

Bu bölümde teknoloji ile televizyon arasındaki ilişki ve yayıncılığa etkisini göstermek amacıyla, televizyon yayım iletim türleri üzerinde durulacaktır. Bu teknikleri Karasal Yayın, Kablo Tv Yayıncılığı, Uydu Yayıncılığı, Karasal Dijital Yayın (DVB-T), HDTV şeklinde sıralayabiliriz.

² Levend Kılıç. *Görüntü Estetiği*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003, s.3

³ Avni Morgül *Dijital Televizyon Uydu ve Karasal Yayın Sistemleri*. İstanbul: Uydu Dünyası Eğitim Yayınları, 2002, s.17

⁴ Nurettin Bay, *Radyo ve Televizyon Yayıncılığı*, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul, 2007, s.42

⁵ Levend Kılıç. *Görüntü Estetiği*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003, s.3

1.3.1 Karasal Yayın

Karasal yayın tekniği, yayının elektromanyetik dalgalar aracılığıyla izleyiciye doğrudan aktarılmasıyla gerçekleşir. “Televizyon linki” adı verilen vericiler kullanılarak stüdyoda kayda alınan görüntü ve ses bu verici istasyonlarına aktarılır. Evlerde bulunan alıcı cihazlar bu görüntüyü ayrı kanallar aracılığıyla televizyon tüpü ve hoparlörlere aktarır ve böylece yayın sağlanmış olur. Stüdyo dışında yapılan çekimler için ise “radyo link” adı verilen taşınabilir vericiler aracılığıyla gerekleştirilmektedir⁶.

Karasal yayının yapılacağı yerlerde alıcının vericiyi görmesi gerekmektedir. Bu yüzden verici, yayının yapıldığı çevreden daha yüksek bir noktaya yerleştirilir. Alıcı ile verici arasındaki her engel yayının yapılmasını güçleştirmektedir. Geniş bir banda gereksinim duyulması, verici sayısını kısıtlamakta ve bu da yayında parazit oluşmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte elektromanyetik dalgalar, verici cihazların dalga iletim kapasitesiyle doğru orantılı olduğu için güçlü verici cihazlara ihtiyaç duyulmaktadır⁷.

1.3.2. Kablo TV Yayıncılığı

Karasal yayıncılığın önündeki en büyük engellerden bir tanesi yayının coğrafi koşullara bağlı olmasıdır. Aynı zamanda frekans spektrumundan dolayı çok sayıda kanalın kullanılamayışı bu yayın tekniğinin bir diğer olumsuz noktasını teşkil etmektedir. Kablo TV yayın tekniği bu problemlerin aşılmasında etkili olmuştur. Bu teknikle birlikte televizyon kullanıcıları kablolar aracılığıyla tek bir televizyon alıcı merkezine bağlanmaktadır. Bu bağlantı koaksiyel veya fiber kablolar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Özellikle fiber optik kablolar, gerçekleştirilen yayınların görüntü kalitesinin ve sinyal gücünün iyileştirilmesi açısından önemli kolaylıklar sağlamaktadır.

Kablo TV yayıncılığıyla birlikte uzak yerlerde ikamet eden televizyon kullanıcıları kolay ve hızlı bir şekilde TV içeriğine erişebilir hale gelmişlerdir. Televizyon yayınlarında frekans elde etme güclüğü ortadan kalkmış ve sınırsız sayıda kanal kullanılabilir hale gelmiştir. Buna ek olarak kablo TV yayıncılığı; görüntülü telefon sistemi, kablolar aracılığıyla internet erişimi, kataloglaştırma gibi birçok hizmeti kapsayacak hale gelmiştir⁸.

⁶ Nurdoğan Rigel. *Elektronik Rönesans, Uydu Yayın ve Kablolu TV Teknolojisiyle İzlenen Körfez Savaşı*. İstanbul: Der Yayınları, 1991, s.41

⁷ Tülay Şeker. *Teknoloji ve Televizyon*. İstanbul: Literatürk Yayınevi, 2009, 43-44

⁸ Gürol Gökçe, *Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği*, İstanbul: Der Yayınları, 2012, s.50

1.3.3. Uydu Yayıncılığı

Uzay kütlelerinin çekim alanı içerisine yerleştirilen uydular aracılığıyla hem link hem de verici hizmetinin sunulması uydu yayıncılığı tekniği olarak adlandırılmaktadır. Uzaya gönderilmiş her iletişim uydusu dünyanın yaklaşık üçte birini görmekte ve kapsadığı alana kesintisiz yayın imkânı sağlamaktadır⁹. Uydu yayıncılığı; coğrafi, çevresel ve maddi şartlara bağlı olan karasal ve kablo yayıncılığına erişim sağlayamayan kırsal kesimler için büyük önem arz etmektedir. Kaliteli görüntü, dünyanın her yerinden naklen yayın imkânı, kanal sayısının sınırsız olabilmesi, coğrafi herhangi bir engelin olmayışı uydu yayıncılığının belli başlı özelliklerindedir. Uydu yayıncılığına çalışmamızın ikinci kısmında daha detaylı değineceğimiz için burada bu kadar bilgi vermeyi yeterli görüyoruz.

1.4.Yeni İletişim Teknolojisi ve TV Haberciliği

1.4.1. Haber Kavramı

Haber kavramı toplumsal yaşamın başlamasıyla eş değer kabul edilebilir. İnsanlık yaşamı boyunca bilgilerin iletişimsel süreç içerisinde toplanması, aktarılması, derlenmesi bir ihtiyaç olarak var olmuştur. Bu yüzden haber, insan yaşamının en önemli dinamiklerden biridir. Haber insanların etrafında olup bitenleri anlama çabasıyla ortaya çıkmıştır. En genel anlamda "olayın veya olayların hikâyesi veya özeti" şeklinde tanımlanabilir¹⁰.

Haberle ilgili yapılmış birçok tanıma rastlamak mümkün. Fakat Lyle M. Spencer'ın haber tanımı günümüz koşulları ve gazetecilik mesleğinin temel ilkeleri doğrultusunda kullanılabilir. Spencer haberi şöyle tanımlamaktadır:

*"Haber; vaktinde verilebilen, toplumda çok sayıda kişileri ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği herhangi bir olay, ya da kanaattir. Haber; okuyucu, dinleyici ve izleyici için öncelikle yeni gerçeklerle ilgili doğru ve anlaşılır bilgilerdir."*¹¹

⁹ Tülay Şeker. *Teknoloji ve Televizyon*. İstanbul: Literatürk Yayınevi, 2009, s.54

¹⁰ Oya Tokgöz, *Temel Gazetecilik*, ANKARA ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ YAYINLARI. s.476

¹¹ Scheneider, Wolf ve Raue, Paul Josef (2000). *Gazetecinin El Kitabı* (Çeviren: Işık Aygün). Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, s.40

İletişim araçları bağlamında düşünülecek olunursa haber; bir olayın, durumun veya düşüncenin anlaşılır bir dil ve üslupla yayınlanabilir bir metin/sunum haline getirilmesidir¹². Haber haline getirilecek metin okuyucunun/izleyicinin yaşantısına tesirde bulunan veya onların öğrenmek isteyecekleri şeyler olmalıdır. Haber, hedef kitlenin şahsi ve toplumla olan ilişkilerine etkide bulunan ve belirli bir zamana ait bir şeydir. Fakat olan her şey haber değildir, o olayın bilgisinin aktarımı ve bildiri mi haber olarak tanımlanır¹³.

1.4.2. Televizyon Haberciliği

Günlük yaşamda olup bitenlerin derlenmesiyle oluşan haberler, gazete ve radyo gibi iletişim araçlarında başat unsuru oluşturmaktadır. Televizyon kanallarında haberlerin kullanımı ise ilk olarak 1948'de CBS televizyon kanalında başlanmıştır. Bu etkili bir haber sunma amacı taşımamakla beraber hem siyasi otoriteyle bağları kuvvetlendirmek hem de bir kamu hizmeti düşüncesiyle gerçekleştirilmiştir¹⁴. Hareketsiz resimlerle bir anlatıcı aracılığıyla aktarılan bu haberler 1950'li yıllarda televizyon kanallarının en önemli bir parçası haline gelmiştir. Hem işitsel hem görsel etkenlerin bir arada oluşu haberin televizyon aracılığıyla verilmesini radyo ve gazeteye göre farklılaştırmakta ve kendine has bir konumda olmasını sağlamaktadır¹⁵.

Görsel ve işitsel imkanların birlikte kullanımı yayınlanan haberleri zenginleştirmekte ve içeriğin üretilmesinde yaratıcılığı zorunlu kılmaktadır. Nitekim televizyon haberciliği çoğunlukla bir rekabet alanı olarak söz konusu olmuştur. Bu sebeple bir televizyon haberinin üretiminde radyonun haber üretim teknikleri, belgesel teknikleri ve gazetecilik alanında ise röportaj gibi teknikler bir araya getirilerek özgün bir şekle sokulur¹⁶. Bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda televizyon haberciliğinin büyük bir izleyici kitlesine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

1950'li yıllar televizyon haberciliği açısından önemli gelişmelere sahne olmuştur. Amerika merkezli ABC, CBC, NBC gibi televizyon kanalları haber bültenleri ile ilgili yeni teknikler ve yaratıcı biçimler deneme girişimlerinde bulunmuşlardır. Sözelimi haber stüdyolarında saat,

¹² Ali Kaptan (1999), Radyo-Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri, İstanbul: Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 56

¹³ Seyide Parsa, Televizyon Haberciliği ve Kuramları, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, s.31

¹⁴ Faruk Uğurlu, Şerife Öztürk, Türkiye'de Televizyon Haberciliği : özel TV kanallarının getirdikleri, Konya: Tablet Kitapevi, 2006., s. 49

¹⁵ Erkan Yüksel, Halil İbrahim Gürcan; "Habercinin El Rehberi - Soru ve Örneklerle Toplama ve Yazma Kural ve Teknikleri", Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2001, s.67

¹⁶ Ünal Uyguç ve Ali Genç (1998). Radyo Televizyon Haberciliği (2. Baskı). İstanbul: Avcıol Basım Yayın, s. 144-146

dünya haritası, kalem seti gibi dekorlar ve perfore kullanımı ve kurgu teknikleri gibi denemelere bu dönemlerde rastlanmaktadır. Ayrıca ünlü radyo yıldızlarının haber sunucusu olmaları yine bu döneme rast gelmektedir¹⁷.

Daha sonra devam eden süreçte televizyon haberleri teknolojinin de ilerlemesiyle TV kitlesi için en önemli bilgi kaynağı haline gelmiştir. Televizyon iletim tekniklerinin çeşitliliği, canlı yayın imkânı ve görsel-ışitsel bütünlük haberlerin inandırıcılığını ve güvenilirliğini arttırmış ve böylece televizyon haberleri geniş bir kitle tarafından talep edilir hale gelmiştir.

Televizyon haberciliğinin gelişmesi yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla paralel olarak gelişmiştir. Örneğin görüntü teknolojilerindeki ilerlemeler haberin canlı ve insanı saran bir etkiyle kitlelere ulaştırılmasına olanak sağlamıştır. Televizyon programlarının üretiminde kullanılan her teknolojik aracın gelişimi beraberinde haberin gelişmesini de getirmiştir. Dolayısıyla televizyon haberinin gazete, sinema, radyo, internet gibi iletişim araçlarının ortaklaşa bir formda icra edilmesiyle dinamik bir işleve sahip olduğu söylenebilir.

1.4.3. Yeni İletişim Teknolojisi ve Televizyon Haberciliği

Televizyon haberciliğinin gelişmesinde ihtiyaç önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir. Ayrıca yayın iletim teknolojilerindeki ilerlemeler ve buna bağlı olarak rekabet ortamının etkisi televizyon haberciliğini etkileyen ana unsurlar arasındadır. Televizyon, radyonun bir uzantısı olarak düşünüldüğü için ilk zamanlarda televizyon haberlerinin sunumu da büyük ölçüde radyodan esinlenerek oluşturulmuştur. Fakat daha sonra görüntü özelliğinin aktif bir şekilde yaratıcılığı kullanması televizyon haberlerinin bir şov niteliği kazanmasının önünü açmıştır.

Televizyon haberciliğinin yayın programları içerisinde gelişmesinde ekonomi, politika, toplumsal şartlar gibi birçok faktör etkili olmuştur. Nitekim haber alma ve enformasyon ihtiyacının iletişim teknolojilerinin temelini oluşturduğuna önceki bölümlerde değinmiştik. Fakat televizyon teknolojilerinin gelişmesi habercilik alanına önemli derecede tesir etmiştir. Bu gelişmelerin hepsi birbiriyle bağlantılı olarak ilerlemiştir. Örneğin uydu sistemleri aracılığıyla yayının önünde bir engel kalmamış ve dünyanın genelinde toplanılan enformasyon televizyon yayıncılığıyla işlenebilir kılınmıştır. Özellikle kameraların portatif bir niteliğe bürünmesi ve ucuzlaması, canlı yayınları televizyon haberciliğinin vazgeçilmezi haline getirmiştir.

1980'lere kadar Amerika dışındaki birçok ülkede kamu yayıncılığı benimsenmiştir. Fakat özellikle uydu ve kablolu yayıncılık teknikleri sayesinde özel televizyon kanalları ortaya çıkmış ve

¹⁷ Uğurlu, Faruk, Öztürk, Şerife, s. 50-51

yayıncılığın amacı ve içeriği köklü bir değişime uğramıştır. Buna binaen televizyon haberleri de izlenme oranı hedefleri göz önüne alınarak yeniden şekillenmişlerdir. Bununla birlikte CNN gibi televizyon kanallarının sürekli haber yayıncılığı ilkesini belirlemesi izleyiciler tarafından kısa sürede benimsenmiş ve buna benzer girişimler dünyanın birçok yerinde tekrarlanmıştır. Televizyon haberciliğinin bu şekilde ticari kanallar aracılığıyla yürütülmesi izleyici hedefli yayınların, çok farklı teknolojik imkânı ve yaratıcılığı kullanmasını gerekli kılmıştır¹⁸.

Televizyon haberlerinin en önemli değerlerinden bir tanesi olarak hız kavramı ön plana çıkmaktadır. Bundan ötürü canlı yayınlar televizyon haberciliği ve yayıncılığının en çok talep gören içerikleridir. Gelişen uydu teknolojileri ise canlı yayınların dünyanın her tarafından yapılabilmesini kolaylaştırmakta ve ekonomik bir yönteme dönüştürmektedir. Televizyon teknolojisi, kameralar ve TV yayım teknikleri konusunda meydana gelen değişmeler; televizyon haberlerinin sunuş biçimini, estetiğini, haber değerini ve içeriğini önemli derecede etkilemektedir.

Televizyon haberi görüntü unsuruna dayanır. Onun en önemli özelliği bir olayı aktarırken bunu görüntülerle yapmasıdır. Bu görüntüler olabildiğince hızlı bir biçimde seyircilere aktarılmaktadır. Özellikle canlı yayın teknikleriyle hız kavramı televizyon haberlerine eşlik eden önemli bir özellik olarak ortaya çıkar. Televizyon haberlerinde seyircinin gözü kameralardır. Bu görüntü, hız (canlı yayın) aracılığıyla birlikte kameralarda görmemiz istenen olayı bir kurgunun içerisine sokarak bir nevi insan gözünün yerine geçer ve gerçeğe özdeşlik kurmaya çalışır. Olayları görsel-işitsel olarak algılamanın öneminden dolayı görüntünün anlamı katlanarak büyür¹⁹.

Bu bölüme kadar yaptığımız tespitlerde; görüntü, işitsel unsurlar, hız ve kurgu kavramları televizyon haberlerinin sacayağı olarak değerlendirilirler. Bu unsurlar televizyon haberinin izleyici nezdinde algılanmasını kolaylaştırmakta ve dolayısıyla televizyon haberi, özgünlüğünü bunlar aracılığıyla ihya etmektedir. Seyirci ile ilişkisinde kurduğu bu gerçekliği sağlamak ve idame ettirmek son derece önemlidir. Bu minvalden yola çıkarak görüntü, işitsel teknikler, kurgu, canlı yayın teknikleri gibi alanlarda meydana gelen gelişmelerin doğrudan televizyon haberciliğini etkilediğinden bahsedilebilir.

Hülasa bir olaya ait görüntünün yüksek çözünürlü görüntü teknolojisiyle, mekân sınırı tanımayan canlı yayın teknikleriyle ve gelişmiş kurgu teknikleriyle sunumu özellikle son yıllarda televizyon

¹⁸ Mustafa Şeker, Televizyon Haberciliğinde Küresel Format Ve Haberciliğe Etkileri, *Birinci Uluslararası İletişim Sempozyumu*. Girne: Girne Amerikan Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2006, 37

¹⁹ Haberciliğin Temel Kuralları ve Röportaj Teknikleri (Radyo ve Televizyon Haberciliği), Ali Kaptan, Türkmen Kitapevi, İstanbul, 2008, s. 66

haberciliğinde köklü değişimlerin meydana gelmesine neden olmuştur. Böylece televizyon haberciliğini özgün kılan gerçeklik ve hız unsurlarının, teknik imkânlarla sunumu bu durumu pekiştirmektedir. Hem nitelik hem nicelik alanlarında ortaya çıkan bu gelişmeler haberin niteliğini de etkilemiştir. Nitekim bu gelişmeler izleyiciye de seçme hakkı tanımaktadır. Dolayısıyla günümüzde başarılı televizyon haberciliği, ancak niceliksel alanlarda meydana gelen gelişmeleri nitelik alanlarına taşıdıkları sürece mümkün olmaktadır.

1.5. Haber Senaryosu ve TV Metni

1.5.1 TV Program Metni

Program metni, bir televizyon programı yapımının çok önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Her ne kadar görsel ve işitsel bir materyale sahip olursa bile bir televizyon programının genel çerçevesini belirleyen unsur, program metni olmaktadır. Program metni görsel ve işitsel materyali sistemli bir şekilde içermekte ve bundan dolayı program yapımcısı için bir yol gösterici olmaktadır²⁰. Yapım sürecinde bir araç olarak kullanılan program metni ile izleyici kitlesine aktarılacak mesaj ve duygu belirlenmektedir. Dolayısıyla her ne kadar bir araç konumunda olsa bile televizyon programının genel çerçevesini belirlediği için program metninin yapım sürecindeki önemi büyüktür.

Televizyon; sanat, haber, magazin, siyaset, spor, eğlence gibi birçok farklı yayını barındıran bir platformdur. Dolayısıyla amacı ve izleyicisi bu kadar fazla değişkenlik gösteren televizyon programlarının her birinin kendine özgü bir metin yazım tekniğinin olması gerekmektedir. Burada söz konusu olan durum, istenilen mesajı görüntü ve sesi koordine ederek en etkili şekilde izleyiciye ulaşmasını sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek amacıyla her televizyon yapımının kendine özgü bir program metni vardır. Söz gelimi bir magazin programıyla bir açık oturum programının program metni birbirlerinden oldukça farklıdır. Elbette program metinleri katı kurallara bağlı olarak oluşturulmamaktadır. Her program dramatik özelliklerine göre farklı bir işleyişe sahip olabilir.

Yapımdaki dramatik bütünlüğün program metniyle sağlanması televizyon yapımından önce dikkatli bir araştırmanın yapılmasını gerektirmektedir. Örneğin belgesel gibi bazı programların ayrıntılı bir şekilde yazılması gerekirken talk şov, söyleşi programı gibi bazı programlar da

²⁰ Erol Mutlu, Televizyonda Program Yapımı, Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1995, s. 63

ayrıntılı yazılmaya müsait değildirler²¹. Fakat her televizyon programının akıcı olması bir planının olmasına bağlıdır. Örneğin bir programda küpe çiçeğinin tanıtılması için şu sıralamanın yapılması daha yararlı olabilir²²:

Tablo 1. Programlarda Görüntü ve Ses

Görüntü	Ses
Bitkinin genel görünümü.	Gördüğünüz şu küçük bitki daha çok kırık yerlerde yetişen küpe çiçeğidir.
Çiçekler toplu çekim.	Solgun pembe yapraklar arasında gördüğünüz sarı, küçük noktalar çiçeğin tomurcuklarıdır.
Yapraklar, gövde	Dalları koyu zeytuni renkte olan bu çiçeğin ilk bakışta oldukça ince ve zayıf görünen gövdesi gerçekte çok sağlamdır.

Televizyon metninin en önemli özelliği yazılırken her detayın birbiriyle uyumlu olmasını sağlamaktır. Bu nedenle radyo metnine göre oldukça kısa yazılır. Program metni kullanılan görüntüye yardımcı olmalıdır. Görsel ve işitsel öğelerle bütünlük içinde olmayan bir program metninde izleyicinin dikkatinin dağılması oldukça muhtemeldir. Özellikle haber metni yazımında bu daha çok ön plana çıkmaktadır.

1.5.2. Haber Metni

Medya üretimleri bağlamında düşünülürse haber, önemli bir konumu işgal etmektedir. İzleyici üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda bir haberin üretim aşamalarının dikkatlice ele alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda televizyon için hazırlanan bir haber metninin ne şekilde oluşturulduğuna baktığımızda karşımıza çıkacak en önemli etkenlerden biri haber metnidir. Bir haber metninin oluşturulması, habere ait parçaların metine dahil edilmesi ve işlevselleştirilmesi televizyon haberinin oluşumunda en çok paya sahip olan hususlardır.

²¹ Erol Mutlu, A.g.k, s. 64.

²² Gürol Gökçe, A.g.k, s. 254

Bir televizyon haberinde izleyicilerin gazetede olduğu gibi haberi tekrar okuma veya dinleme olanağı yoktur²³. Dolayısıyla haber üretilirken olabildiğince sade bir dil kullanılmalı ve mesaj anlaşılabilir bir şekilde karşı tarafa iletilmelidir. Bununla birlikte haber metninin ve görüntü materyallerinin birbirleriyle uyumlu olmasına dikkat edilmelidir. İzleyicinin ekrana bağlanması temel amaçlardan biri olduğu için verili bilgilerin tümü açık olmalıdır. Bu doğrultuda Ricky Telg televizyon haber metninin şu özelliklere sahip olması gerektiğini belirtmektedir²⁴:

- Yazım biçimi konuşma diline uygun olmalıdır.
- Her söz kısa ve öz olmalı ve tek bir düşünce içermelidir.
- Basit ve direkt olunmalıdır.
- Önemli vurgular ilk olarak verilmelidir.
- Cümleler ve kullanılan görüntüler birbirine uygun olmalıdır.

Önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi içerik, görüntü ve ses televizyon içeriğini oluşturan üç temel unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu üç unsurun televizyon metni oluştururken kullanılması, haber üretimini yoğun emek isteyen bir sürece dönüştürmektedir. Haberin oluşum sürecinden izleyiciye aktarılmasına kadar geçen sürede içerik sürekli olarak işlenmektedir. Bir dakikalık bir haberin üretilmesinde bile kullanılan içerik ile görsel ve işitsel materyalin uyumlu olmasına dikkat edilmektedir²⁵. Haber metni yazılırken dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta da haberdeki nesnelliğin korunmasıdır. Metin yazarı seslendiği kitlenin toplumun her kesiminden insanlardan oluştuğunu unutmamalıdır. Bundan dolayı eğitim ve gelir seviyesi fark etmeksizin herkes haberden aynı anlam ve mesajı çıkarmalıdır.

1.6. İletişim Teknolojisi ve TV Haber Programcılığı

Televizyonun diğer iletişim araçları içerisinde özgün bir konum elde etmesini sağlayan özelliği; ortaya çıktığından beri diğer iletişim ortamlarından yararlanması ve buralardaki özellikleri kendi tekniğine has kılabilmesidir. Bu teknik gelişmelerin tesirini en sahih biçimde TV haber

²³ Yeni gelişen teknoloji her ne kadar bunu mümkün kılrsa da genel geçer bir durum üzerinde konuştuğumuz için böyle bir tanım yapmayı makul görüyoruz.

²⁴ Ricky Telg, News Writing for Television and Radio, Agricultural Education and Communication Department, UF/IFAS Extension, 2015, Son Erişim Tarihi: <https://edis.ifas.ufl.edu/pdffiles/WC/WC19300.pdf>

²⁵ Hakan Cem Işıklar, Kuramdan Uygulamaya Profesyonel TV Haberciliği, İstanbul:Nobel Yayıncılık, 2002, s. 97,

programcılığında müşahede etmek mümkündür. Telefon, bilgisayar, görüntü teknolojileri, internet gibi sıralanabilecek birçok araç sayesinde habercilik alanındaki engeller ortadan kalkmıştır. Bu gelişmeler sonucu televizyon haberciliğinden ayrılamaz bir niteliğe kavuşan bazı unsurlar ön plana çıkmaktadır. Bunlar canlı yayın, telefon bağlantısı, kurgu şeklinde sıralanabilir. Bununla birlikte Ian Connel haber ve teknoloji ilişkisi sonucu şu anlatsal öğelerin ön plana çıktığını tartışmaktadır²⁶:

- a. "Kamera parçası" olan canlı stüdyo,
- b. Canlı stüdyo röportajı,
- c. Canlı stüdyo görüşmesi,
- d. Canlı stüdyo tartışması,
- e. Film akışıyla sahicilik,
- f. Üzerine yorum verilerek film akışıyla sahicilik,
- g. Üzerine yazı bindirilmiş görüntü sıralamasıyla sahicilik,
- ğ. Kamera parçasının sahiciliği,
- h. Özetlenmiş güncel olaylar,
- ı. Röportajın sahiciliği,
- i. Görüşmenin sahiciliği,
- j. Üzerine yorum verilen grafikler,
- k. Üzerine yazı-ses verilerek dondurulmuş görüntüler,
- l. Üzerine müzik verilen başlıklar ve saygın kişiler.

1.6.1. Canlı Yayın

Canlı yayın televizyonun diğer iletişim araçlarına üstünlük sağladığı bir teknolojidir. Görüntü ve sesin anında izleyici kitlesine aktarımını sağladığı ve böylece gerçeklik unsurunu şüphe edilmez halde sunduğu için televizyon haber programlarında oldukça sık kullanılır. Televizyon haberciliğinde temel amaç haberi gerçekçi bir biçimde ve görsel olarak verebilmektir. Bu bakımdan düşünüldüğünde canlı yayınlar bu boşluğu doldurmaktadır. Canlı yayınlar herhangi bir olayın ertesinde başvurulmuş bir dolgu malzemesi işlevindedir ve nesnellik açısından televizyon

²⁶ Ian Connell "progressive pedagogy" *Screen*; Vol. 24 Issue 3 4 (1983): 50.

haberciliğini etkiler. Bu yayınlar sadece bir haber vermek için değil aynı zamanda uzman görüşü almak için de kullanılır²⁷.

1.6.2.Kurgu

Yönetmenin istediği çekimleri birleştirerek gösterinin tamamlanması kurgu olarak tanımlanır. İyi düzenlenmiş bir yayında; hareket, kamera açıları, tempo, görüntü düzenlemesi ve benzeri yönler kurgu ile bir uyum içerisine getirilerek başarılı bir sonuç elde edilir²⁸. Kurguda haber süreçlerinin tamamı nihayete erdirilir. Kurgu televizyon haberinin izleyici ile buluşmasından önce son kontrol noktasıdır. Gelişen kurgu teknolojileri mevcut teknolojileri de dönüştürmektedir. Nitekim görüntü üzerinde oynama yapmak oldukça kolaylaşmıştır. Bununla beraber ses kullanımları, ses efektleri ve altyazılar yine kurgu süreçleri içerisinde işleme alınırlar²⁹.

1.6.3. Telefon Bağlantısı

Televizyon haberciliğinde en çok başvurulan yöntemlerden bir tanesi haberin birinci elden ve en hızlı şekilde verilmesidir. Telefon bağlantıları bu noktada canlı yayın imkânı olmayan yerlerde muhabirler veya uzman konuklar aracılığıyla başvurulan bir yayıncılık yöntemidir. Televizyon haberinde görsellik daha fazla ön planda olduğu için telefon bağlantıları yayında durağanlığa sebep olabilmektedir³⁰. Fakat bunun önüne geçmek için telefon bağlantıları çoğunlukla kısa tutulur.

3G ve teknolojik imkânlar sayesinde her ne kadar telefon bağlantı yöntemleri azalsa da teknik imkânların yeterli olmadığı yerlerde büyük avantaj sağlamaktadır. Özellikle gelişen teknoloji sayesinde ses ve hız bağlantılarının kalitesine önemli derecede ilerlemiştir. Üstelik telefon en fazla kullanılan teknolojik araçlar arasında yer aldığı için neredeyse her yerden bağlantı yapabilmek mümkün hale gelmiştir. Uygun bir telefona sahip olan herkes görüntülü kayıt yapabilir ve bunu paylaşılabilir durumdadır. Nitekim Arap Baharı sırasında haber akışı sivil insanlardan gelen içeriklerle sağlanmıştır. Özellikle Al-Jazeera televizyonu bu kayıtlar için haber programlarında bir köşe ayırmıştır³¹.

²⁷ Hakan Cem Işıklar, A.g.k, s. 254 ,2002

²⁸ Gürol Gökçe, A.g.k, s.139

²⁹ Hakan Cem Işıklar, A.g.k., s. 254

³⁰ Hakan Cem Işıklar, A.g.k., s. 256

³¹ Tayyeb Al-Ahmad, Dijital Kamera ve Mobil Telefon, Çağın Dili Dergisi, 49. Sayı, 2014, s. 56, 56ص, 49, 2014, ع العصر لغة مجلة , المحمول والتلفون الرقمية الكاميرة , الطيب احمد

1.7. Televizyonda Yapımcılık ve Yönetmenlik

1.7.1. Televizyonda Yapım

Bir televizyon programının yapımı diğer medya ortamlarına göre oldukça komplike bir yapıya sahiptir. Bunun temel sebebi bir yapımı ortaya çıkaran unsurların çok fazla ve birbirlerinden oldukça farklı olmalarıdır. Sözelimi bir program yapımında kamera, ses, ışık, kurgu gibi teknik kısımlar varken oyuncu, muhabir, sunucu, yönetmen gibi yönetsel unsurlar da bu yapıma dahildir. Dolayısıyla televizyon yapımında tüm bu unsurların işlevsel olabilmeleri açısından birbirlerini tamamlamaları gerekmektedir.

Televizyon yapımcılığının en önemli işlevi bir konunun, hikâyenin, olayın veya öykünün en akıcı şekilde aktarımı ve hikayeleştirilmesi sürecidir. Yapımın teknik kısımları bu amaca hizmet eden tali unsurları oluşturmaktadır³². Bir televizyon yapımının üretiminde ön plana çıkan bazı süreçler vardır. Bunlar yapım öncesi, yapım ve yapım sonrası şeklinde üç kısma ayrılabilir. Yapım öncesinde tretman, senaryo, görselleştirme kâğıdı (storyboard); yapımda görüntü ve ses aktarımı; yapım sonrasında kurgu, düzenlemeler, dağıtım gibi süreçler bulunmaktadır³³. Bu tasnifin gösterdiği üzere televizyon yapımı farklı unsurların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bu bağlamda izleyiciyi ekrana bağlı tutmak isteyen yapımcının hedef kitlesini seçmesi, programın amaç ve türlerini sınıflandırması ve anlatı yapısını iyi kurması gerekmektedir.

1.7.2. Yapımcılık

Televizyon yapımcısı bir fikirden yola çıkarak televizyon yapım tekniklerinden yararlanıp, bu fikri izleyip kitlenin karşısına çıkaran kişidir. Fikir olarak kastedilen şey yapımcının kendi üretimi olan yahut yapımcıya sunulan bir proje olabilir. Televizyon yapımcısı yapım öncesi, yapım ve yapım sonrası şeklinde sınıflandırılan yapım sürecinin tamamını kontrol etmektedir. Dolayısıyla yapımcı, hedef kitlenin toplumsal-psikolojik beklentilerinin bilinmesi ve yapım ekibinin koordinasyonunun sağlanması konusunda önemli bir rol üstlenmektedir.

Televizyon programında yapımcının kilit rolü oynaması televizyonun doğasından kaynaklanmaktadır. Nitekim televizyon, kaynak olarak devamlı program istemektedir³⁴. Yapımcıdan da bu ihtiyacı yönetmesi ve yönlendirmesi beklenmektedir. Bir televizyon programında çok az kişi yapımcı gibi yapımın her aşamasına tanıklık eder. Oluşturulacak

³² Neşe Kars, *Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin*, Derin Yayınları, 2003, s. 21

³³ Meltem Cemiloğlu Altunay, *Radyo ve Televizyon Programcılığının Temel Kavramları*, Anadolu Üniversitesi, 2012, s.5

³⁴ Neşe Kars, *A.g.k.*, s. 64

programın sürekliliği ve bütünlüğü yapımcıya bağlıdır. Yapımcının üretimin her aşamasından haberdar olması, ekipteki bireyleri tanınması ve programın bütünlüğüne vâkıf olması yapım sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesinin ön şartlarını oluşturmaktadır.

1.7.3. Yönetmenlik

Yönetmen, yapımcı ile beraber televizyon yapımının kilit rollerinden birini üstlenmektedir. Yönetmen, görüntü ve ses içerikli yapımın sanatsal yorumu ve sunuluşundan sorumlu olan kişidir. Yönetmenin üstlendiği vazife yapımcının fikrini bir televizyon programına dönüştürmektir. Her ne kadar film yönetmeni ve televizyon yönetmeninin bazı ortak noktaları olsa da ikisi birbirinden oldukça farklıdır. Bir film yönetmeni yapımın üreticisi, sahibi ve sanatçısıdır. Televizyon yönetmeni ise yapımcının/yayın kuruluşunun beklentileri, amaçları ve çıkarları doğrultusunda hareket eden bir kişidir. Yönetmen stüdyoda (veya program bölgesinde) çekilecek görüntüleri tek tek saptayarak bu görüntüleri bir program haline getirmektedir³⁵.

Yönetmenin yapım çevresindeki teknik materyal ve unsurların kullanım kabiliyetinin yanı sıra görsel etkiyi sağlayabilmek adına belirli bir sanatsal yoruma sahip olması gerekmektedir. Yönetmen programa görsel ve işitsel niteliğini katan kişidir. Bundan dolayı yapımcının ortak amaçlar doğrultusunda, uyum içinde çalışabileceğinden kuşku duymayacağı bir yönetmeni seçmesi zaruri olmaktadır³⁶. Yönetmenin sahip olduğu bakış açısına göre programın malzemesiyle yaratıcı ve duygusal bir işlem gerçekleştirir. Programın genel çerçevesi bu entelektüel üretim sürecinden meydana gelmektedir.

Sanatsal yaratımındaki etkisinin yanında yönetmenin teknik ve yönetsel kabiliyeti yapımdaki diğer önemli unsurlarındandır. Bir televizyon yapımında yönetmen tüm teknik detaylara hâkim olmalıdır. İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler yönetmenin çalışma olanaklarını, çevresini ve imkanlarını da değiştirmektedir. Teknoloji, yönetmenin program yapımında önüne çıkan engelleri aşabilmesini kolaylaştırmaktadır. Bir nevi yönetmen için bir enerji kaynağı olmaktadır. Öncesinde uzun uğraş ve süreç gerektiren program üretimi artık daha kısa sürelerde ve daha efektif bir biçimde yapılmaya başlanmıştır³⁷.

³⁵ Erol Mutlu, A.g.k., s.68

³⁶ Neşe Kars, Derin Yayınları, s. 89

³⁷ Majeed Al-Hashemi, Teknoloji ve Kitle İletişim Araçları, Dar-Usama Yayınları: Ürdün, 2014, s.50

/ 50 ص, 2014 الاردن, للنشلا اسامة دار , الجماهيرى الاتصال وسائل تكنولوجيا

İKİNCİ BÖLÜM

UYDU YAYINLARI

2.1. Uydu Yayınlarına Geçiş Süreci

Dünyanın ilk yapay uydusu Sputnik, Sovyetler Birliği tarafından 4 Ekim 1957'de uzaya gönderilerek yörüngeye oturtuldu. Bundan bir süre sonra, 1962 yılının Haziran ayında ABD Telstar 1 uydusunu uzay yörüngesine oturttu. Bu aynı zamanda Fransa, İngiltere ve ABD arasında eş zamanlı haberleşme ve naklen televizyon yayınlarını beraberinde getirdi. Bundan iki yıl sonra da Syncom 3 isimli uydunun yörüngeye yerleştirilmesiyle ilk haberleşme uydusu kurulmuş oldu. Bu sayede ilk kez Tokyo'da gerçekleştirilen olimpiyat oyunları uluslararası alanda canlı olarak yayınlandı³⁸.

2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre, toplam 7 bin Arap televizyon kanalı yayın yapmaktadır³⁹. Yapay uydular iletişim teknolojisi alanında çok önemli bir yere sahiptir. Haberleşme uyduları ses, görüntü ve data iletiminde ciddi bir gelişme sağlamıştır. İletme ve alıcı teknolojilerinin geliştirilmesiyle de telefon, televizyon kanalları ve radyo yayınlarının önemli bir kalite ve akışa kavuşmasına yol açmıştır⁴⁰.

Teknolojik gelişmeler insanlığa bilinmeyeni keşfetme, öğrenme ve bunu kullanma konusunda çok seçenekli yollar sunmuştur. Teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişen uydu yayıncılığı ve uydu televizyonları yoluyla sağlanan görüntü paylaşımının, bu gelişmelerin önemli boyutlarından sadece biridir⁴¹.

2.2. Kürtlerde Uydu Kanallarının Gelişimi

1990'ların sonunda televizyon ve yayını teknolojisinde sağlanan gelişmeler önemli toplumsal dönüşümlere neden olmuştur. Bu değişimin itici gücünü teknolojik alanda yaşanan baş döndürücü yenilikler oluşturmaktadır. Uluslararası yayıncılığın gelişmesi, sınırları aşmaya başlaması, çeşitlenmesi, önceleri sadece devletlerin tekelinde olan bilişim dünyasının daha kolay yollarla halka ulaşmasını beraberinde getirmiştir. Bu gelişmelerin ekonomik ve toplumsal alanlarda pek çok sonuçları olmuştur. Bu durumun en önemli sonucu; iktidarların, geniş toplum kesimleri

³⁸ Usam Fazıl Razi, Mezopotamya Yayınevi, Bağdad, 2013, sayfa153.

³⁹ Fatma Hüseyin, Uydu yayıncılığı, Ürdün – Amman, Usama Yayınevi, 2010, sayfa 129.

⁴⁰ Kerim Şalbi, Basın Yayın Sözlüğü, 2. Cilt, 859. Sayfa, 1994

⁴¹ Lezna Balind, Arap Uydu Yayını, 2011 Yıllık Raporu, sayfa40.

üzerinde doğrudan etkide bulunarak yönlendirebilen iletişim araçları üzerinde, kontrol ve denetim mekanizmalarını yeni ortama uygun biçimde tanımlamanın zorunluluğunu fark etmiş olmalarıdır⁴².

Gelişen teknoloji ile birlikte görsel alanda gelişen televizyon yayıncılığı toplum açısından küçümsenemez bir gelişmedir. Günümüzde daha kaliteli görüntü izleme imkânının yanı sıra çok farklı izleyici özelliklerine ve taleplerine göre uygun yayınlar da yapılabilmektedir. Televizyon yayıncılığındaki teknik ve içeriksel gelişmeler birbirine paralel olarak ilerlemektedir. Artık dünyanın öbür ucundaki bir olay insanların çok yakınına kolayca gelebilmektedir⁴³. Televizyon yayıncılığının bu kadar hızlı, kaliteli ve çok yönlü gelişiminde elbette ki uzmanların, sanatçıların çabalarının önemi büyüktür. Yine aynı ham maddeden daha kaliteli sonuçlar elde etmenin de yolları fazlaşmıştır. Bu gelişme hem içerik olarak hem de teknolojik boyutta olmuştur⁴⁴.

Kürdistan Bölgesi'nde, ayaklanma dönemlerinin ardından, 1991 yılında kendini yönetme gücünün elde edilmesiyle beraber, basın-yayın alanında önemli kazanımlar elde edildi. Bu dönemde, bağımsızlık yanlısı gazete ve dergiler daha rahat çalışma imkânı elde ettiler. Dünyada, iletişim ve haberleşme alanındaki teknolojik gelişmelerden de faydalanılarak internet siteleri oluşturuldu. Bunun akabinde bölgesel yayın yapan televizyon kanalları da kurulmaya başlandı. "Gelê Kurdistan" adını taşıyan ilk Kürt televizyon kanalı 11.9.1991 tarihinde Süleymaniye'de, Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (YNK) desteğinde yayın hayatına başladı. Kürdistan'da televizyon yayıncılığı tarihi fazla değildir. İlk televizyonun kurulmasından kısa bir süre sonra uydu yayıncılığına geçilmiştir ve "Kürdistan TV" Kürdistan Demokratik Partisi'nin (KDP) maddi ve manevi desteğiyle 17.01.1999 da Erbil'de kurularak yayın hayatına başlamıştır.⁴⁵

Kürdistan dışında kurulan ilk Kürt Uydu televizyonu, MED TV'dir. MED TV 1995 yılında Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) desteğiyle Belçika'da yayın hayatına başlamıştır. Ancak gerek bu televizyon kanalının Avrupa ülkelerinin basın ve yayın standartlarına uygun yayın yapmaması gerekse de çeşitli ülkelerin PKK'ya dönük yaklaşımlarından dolayı sık sık yasaklamalara maruz

⁴² Şerif Derviş Elban, Teknolojik Gelişmelerin Tehlikeleri Ve Toplumsal Karmaşa, Kahire, Sina Ve Mısır Baskısı. 2. Cilt 2005, Sayfa 11.

⁴³ Hekim Osman Hamid (Kürdistan'da Uydu yayınına geçiş sürecinin genel basın yayın alanında ki etkileri) Ster yayınevi 2013, sayfa 130.

⁴⁴ Kerim Şelbi aynı kaynak sayfa 274

⁴⁵ Hawar Mahmud Resul (Kürt basın yayınında uydu kanallarının etkisi) İskenderiye baskısı 2013, sayfa70-74.

bırakılmasından dolayı kapatılmıştır. Ancak tüm yasaklama ve kapatılmalara rağmen aynı Kürt televizyon kanalı farklı isimlerle de olsa günümüzde yayını sürdürmektedir⁴⁶.

1991 yılından itibaren hem Kürdistan’da hem de Kürdistan dışında pek çok televizyon kanalı kurulmuştur. Kurulan televizyon kanallarının genelini yayın dili Kürtçe olmakla beraber başka dillerle de programlar gerçekleştirmektedirler. Kürt kanallarının dışındaki bazı uydu kanalları da Kürtçe dilinin yanı sıra bölgede yaşayan diğer halkların dilleriyle yayın yapmaktadırlar. Bunlardan “İştar TV” kanalı Arapça, Farsça ve Kürtçe olmak üzere 3 temel dilde yayın yapmaktadır. Ayrıca Sahar TV kanalı İran İslam Cumhuriyeti’ne bağlı bir kanal olup Farsça, İngilizce, Azerice, Urduca, Kurdi-Soranî, Kurdi-Kurmanci olarak yayın yapmaktadır ve bazı programları da Kürtçe gerçekleştirmektedir. Irakiye Al Tayif ve Irakiye 2 televizyonlarının yayın akışında bazı programlar Kürtçe dilinde genelde ise yayın dili Türkmençe, Süryanice ve İngilizce ile gerçekleştirilmektedir⁴⁷.

90’lı yıllarda Kürt yayıncılığında hassas ama bir o kadar da güçlü bazı adımlar da atıldı. Pek çok ülkeden önce Kürtler uydu televizyon yayınlarına geçti. İlk Kürt televizyonu olan “MED TV” kanalı 1994 yılında Brüksel’de kuruldu ve Kürtçe yayın yaparak önemli bir döneme damgasını vurdu⁴⁸.

2.3. Federal Kürdistan Bölgesinde Uydu Televizyon Kanallarının Gelişimi

Kürdistan Bölgesi’nde uydu televizyon kanallarına geçiş 2000’li yıllarının başında oldu. Kısa bir sürede Kürt uydu televizyonlarında önemli bir artış yaşanmıştır. Bu sadece sayısal artış bazında kalmayarak değişik amaç ve şekillerde de kanalların açılmasını beraberinde getirmiştir. Çok sayıda ve değişik amaçlarla kurulan televizyon kanalları kendisiyle beraber rekabeti de getirdi ve daha yüksek izleyici kitlesine hitap edebilmek için pek çok değişikliğe de imza atılmıştır. Son yıllarda televizyon yayın kalitesi, program sayısı, programların içeriği, spiker ve sunucular, program moderatörleri, stüdyolar ve dekorasyon hususlarında çok ciddi gelişmeler kaydedilmiştir. Yine program geliştirme inisiyatifi, basın yayın kadrosu oluşturma konusunda da ciddi adımlar atılmıştır⁴⁹.

⁴⁶ İbrahim Sait Fethullah, yüzyüze görüşme, sayfa 121.

⁴⁷ İbrahim Faraşi, Vin televizyonunun Kurucusu www.Pertok.com

⁴⁸ Falik Eldin Kakayi (Kürt Gazeteciliğinin Gelişim Tarihi) Zaman Gazetesi 1286. Sayısı 144-8-2002

⁴⁹ Hawre Mahmud Resul Yüzyüze görüşme, sayfa75.

2.4. Kurdsat Televizyonu Hakkında

Kurdsat Televizyonu genel olarak siyasi içerikli bir televizyon kanalıdır. Ulusal değerlere, topluma, kültürel gelişme ve aydınlanmaya, tarihe, haberciliğe, çocuklara ilişkin hususlara büyük önem verir. Kurdsat Televizyonu Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (YNK) çizgisini esas alır. Kurdsat kanalının yayınları için kullandığı uydu, Avrupa uydu grubuna giren Hotbird uydusudur. Ayrıca hem Nilsat hem de Hotbird üzerinden yayınlarını sürdürmektedir. Kurdsat günlük yayın akışında yedi haber turu sunmaktadır. Haber turları Kürtçenin iki lehçesi olan aşağı ve yukarı Kurmanci olarak da adlandırılan Soranca ve Badini dilinde sunulur. Arapça ve İngilizce olarak da ikişer haber turu günlük yayın akışında yer alır. Uydu üzerinden yayın yapan Kurdsat kanalı Kürtçenin aşağı ve yukarı Kurmanci lehçesinin yanı sıra, Arapça, Türkçe, Farsça, İngilizce ve Hintçe olmak üzere beş ayrı dilde program yayını gerçekleştirir⁵⁰.

2.4.1. Kürdsat Televizyonu'nun Kuruluş Tarihine Kısa Bir Bakış

Kürdistan'da yaşanan ayaklanma ve direniş yıllarının ardından toplumsal kalkınma ve yaraların sarılması sürecinde kendini dünyaya daha iyi anlatabilmenin bir ihtiyacı olarak, Kurdsat televizyonun kurulma ihtiyacı hissedilmiştir. Bu dönemde Hero Ahmed İbrahim'in bir televizyon kurma niyeti vardı ve bu konuda destek aramaya çalışmaktaydı. Bu arayışlar çerçevesinde kendi kız kardeşi Şanaz Hanım ve Berhem Ahmed Salih ile bazı görüşmeler gerçekleştirmiştir. Daha sonra ise uydu üzerinden yayın yapacak bir televizyon kanalı fikrinde ilk gerçek desteği Kusret Resul'dan almıştır⁵¹.

Kurdistan Yurtseverler Birliği tarafından kurulan ilk Kürt televizyonu Kurdsat 1 Ocak 2000'de gece saat 11 sularında ilk yayını uydu üzerinden gerçekleştirmiştir. Ancak bu televizyonun asıl kurucu heyeti; Hero İbrahim Ahmed, Dr. Erselan Bayiz, Dr. Berhem Ahmed Salih, Dara Şex Nuri'dir. O dönemde böylesi bir kanala duyulan ihtiyaç Kürdistan'ın içinde bulunduğu koşullardan kaynaklıydı. Kürdistan kurtulmuştu, kendine ait bir yönetimi artık vardı ancak o dönem Saddam'ın egemenliği altında olan Irak'ın Kürdistan'daki askeri ablukası hala sürmekteydi. Bu abluka sebebiyle Kürdistan'ın dış dünya ile ilişkisi kesilmişti. Kurdsat kanalı tam da bu dönemde Kürtlerin sesini dünyaya ulaştırmayı hedefleyerek bunu başardı. Kurdsat televizyon kanalı

⁵⁰ Kemal Fahreddin Röportaj 24.12.2016

⁵¹ Bahaddin Ahmed aynı kaynak 86

Kürdistan ve Kürt halkının sesinin en iyi bir şekilde dünyaya ulaştırılmasında köprü rolü oynadı. Dünyanın herhangi bir yerindeki Kürdün de sesi oldu⁵².

2.4.2. Kurdsat Televizyonu Nasıl Kuruldu?

Dr. Berhem Salih'in Kürdistan'a dönmesinin ardından Hero Ahmed İbrahim, televizyon kurma olasılığının değerlendirilmesi talebiyle bir toplantı önerisinde bulundu. Süleymaniye'de Hero Ahmed İbrahim'in evinde gerçekleşen toplantıya Kürdistan Yurtseverler Birliği Merkez Komite üyelerinden Dr. Berhem Salih, Kusret Resul, Erselan Bayiz, Dara Şex Nuri katıldı. Bu toplantıda Kurdsat Televizyon Kanalı'nın kurulması kararı alındı⁵³.

2.4.3. Kurdsat'ın Yayına Geçiş Aşaması

Sistem Kurma ve Yayın Dönemi: Kurdsat televizyon kanalı yayına başladığı ilk süreçlerde altı ayrı aşamadan geçti. İlk yayın sürecinde ki altı aşamayı şu şekilde sıralamak mümkündür⁵⁴:

- Birinci aşama: 01.01.2000'den 01.04.2000 tarihine kadar olan süreçtir. Bu süreçte günlük 3 saat yayın yaptı ve analog sistemiydi.

- İkinci Aşama: 01.04.2000'den 01.08.2000 tarihine kadar olan süreçtir. Yayın süresi beş saate çıktı ancak sistem yine analog idi.

- Üçüncü Aşama: 01.08.2000'den 2001 yılının başına kadar olan süreçtir. Bu süreçte yayın altı saate çıktı ve yayın sisteminde değişiklik yapılarak analog sistemine geçti.

- Dördüncü Aşama: 2001 yılının başından yıl sonuna kadar olan dönemde yayın on sekiz saate kadar çıkarıldı.

- Beşinci Aşama: 2002 yılının başından 15 Mart 2003'e kadar olan dönemde, yayın yirmi bir saate çıkarıldı.

- Altıncı Aşama: 15 Mart 2003'ten sonra yayın yirmi dört saate çıkarıldı.

Kurdsat televizyon kanalında 300 civarında personel çalışmaktadır ve 24 saat yayın akışı devam etmektedir. Bu nedenle televizyonun bazı bölümlerinde 2 vardiya ve bazı bölümlerde de daha fazla

⁵² Hemin Teyfik Kurdsat uydu televizyonunun Süleymaniye de kuruluş tarihi Roşenbir Basım evi 2011 sayfa 57

⁵³ Bahaddin Ahmed aynı kaynak 85

⁵⁴ Kawa Emin Kurdsat televizyonu İdare müdürü röportaj 2-2-2017

vardiya yapılmaktadır. Merkezde çalışan sayının yanı sıra ilçe ve nahiyelerde de önemli bir çalışan eleman sayısı mevcuttur⁵⁵.

Kurdsat uydu televizyonu başlangıçta Xak televizyonun binasında kuruldu. Xak televizyonu 1 Mart 1997 yılında Süleymaniye’de kurulmuş bir televizyondur. Kurdsat’a ait yeni bir bina yapılana kadar çalışmalar bu binadan sürdürüldü. Kurdsat merkez binasının yapılması için Süleymaniye yakınındaki Dabeşan dağında yaklaşık olarak 15 bin metrekarelik bir alan belirlendi. 11 Aralık 1999 yılında Kurdsat genel müdürü ve Newroz şirketi arasında televizyon binasının anlaşması gerçekleştirildi ve aynı gün 786 metrekarelik alan üzerinde temel atma çalışması başlatıldı. Yaklaşık bir buçuk yıl boyunca Kurdsat uydu kanalı Xak televizyonunun binasından yayınlarını sürdürdü. Birkaç yıl sonra binanın tamamlanmasının ardından, Celal Talabani ve çok sayıda yetkili tanınmış kişinin katıldığı büyük bir törenle Kurdsat televizyonu yeni yapılan kendi merkez binasına geçti. Kurdsat Uydu televizyonu yayın hayatına kendi binasından devam etti⁵⁶.

2.4.5. Kurdsat’ın Çalışma Tarzı

Kurdsat televizyonu uydu üzerinden yirmi dört saat yayın yapan bir Kürt yayın kuruluşudur. Ve günlük program akışında çok farklı konulara dokunmaktadır. Genel olarak Kürdistan ve Kürtlere ilişkin önemli haberler ve bilgilere önem vermenin yanı sıra, kültürel ve sanatsal alanlarda, çocuklara ilişkin programlarda, edebiyat, drama ve sağlık alanlarında da zengin bir program konseptine sahiptir⁵⁷.

Kurdsat Programı: Kurdsat programları başlangıçta canlı yayın olarak hazırlanır. Ancak direkt canlı olarak yayınlanan ve önceden hazırlanan programlar olarak ikiye ayrılır.

Canlı yayın programları: Kurdsat, canlı yayın programlarını genel olarak akşam saatlerinde gerçekleştirirken, gündemin önemi ile bağlantılı olarak gündüz de sunulan bazı canlı yayın programları vardır.

Paket olarak hazırlanan programlar: Bu programlar genel olarak Kurdsat’a ait montaj ekibinin yürüteceği belli bir çalışmanın ardından yayına hazır hale getirilir. Bu kayıtlar başka televizyonlardan alınmış olabilir, bazı şirketlerden alınmış olabilir, ya da Kültür Bakanlığı’ndan, belediyelerden alınmış kayıtlar olabilir. Bu kayıtların yayın amacıyla kullanılma izni de 6 aylık

55 Hemin Teyfik Kurdsat uydu televizyonunun Süleymaniye de kuruluş tarihi Roşenbir Basım evi 2011 sayfa 58

56 Muhammed Hıdır Mevlud Kürdistan Hükümetine Bağlı Gazetecilik kolu, Kültür bakanlığı Hewler 1999 29. sayfa

⁵⁷ Cemal Ali Kurdsat televizyonun da haber hazırlama merkezi Bölümü üyesi röportaj 8-1-2016

veya bir yıllık izinler çerçevesinde gerekli montaj ve scriptleri uygulandıktan sonra belli bir sıralamayla yayın akışına dahil edilirler.

Görüşler: Genelde akşam saatlerinde yapılan canlı yayın programlarında önemli hususlar ele alınır ve toplumda önemli şahsiyetler, hükümet yetkilileri, siyasi parti temsilcileri zaman zaman bu tartışma programlarına konuk edilir ya da görüşleri canlı yayında alınır. Dolayısıyla bu tip programlarda moderatörün rolü de hayli önem taşır. Moderatörün sorduğu sorularla karmaşık olan ve netleştirilmeye ihtiyacı olan petrol savaşları, parlamento kararları, tahıla gelen zam vb. gibi konularla ilgili derinlikli tartışma imkânı doğar.

2.5. NRT TV Kanalı

Basın ve yayın alanındaki her türden çalışmalar bir dışa vurum misyonunu üslenir. Bu kurumların çalışanları da bir şekilde toplumla iletişim halinde olur. Toplumsal entelektüelizm ve ilişkiler açısından bir uzmanlaşmayı da beraberinde getirir. Özellikle günümüz dünyasında teknolojik alanda sağlanan gelişmelerin ardından, toplumsal alanda sosyo-kültürel etkiler ve gelişen teknoloji ile birlikte kitle iletişim araçlarının da büyük gelişim göstermesi, bu alana olan ilgiyi ve ihtiyacı arttırmaktadır ve büyük bir ilişki ve bağlantı ağı da oluşturmaktadır.

Toplumların aydınlanmasında, kültürel gelişim göstermesinde, olay ve olgulara refleks göstermesinde basın önemli bir payı vardır. Bu refleks yaşamın her alanı için geçerlidir. Burada önemli olan medya güçlerinin büyük kitleler üzerindeki etkileridir. Çünkü insan, çevresinde ve dünyada olup bitenleri öğrenmek ve öğrendiklerini veya düşündüklerini başkalarına duyurma ihtiyacı duymaktadır. Bu ihtiyaç az veya çok her insanın doğasında vardır. Bu ihtiyacın giderilmesi için girişilen çeşitli teşebbüsler sonucunda bugün “medya” dediğimiz gücü ortaya çıkarmıştır. NRT TV uydu kanalı da bu amaçla gerek topluma dönük gerekse de toplumun her tür rengine ve kesimine dönük gerekli araştırmaları yapmak ve bunun takibinde olmak amacıyla yayın hayatına giriş yapmış bir medya kuruluşudur.

NRT TV kanalı Nalia şirket grubuna bağlı olarak geliştirilmiş bir özel medya kuruluşudur. NRT TV kanalı genel yayını Kürtçe olarak yapar. NRT TV kanalı kendi kurulum çalışmalarını iki ayrı aşama da geliştirdi⁵⁸.

⁵⁸ Ömer Dılpak NRT Tv televizyonu İdari bölüm müdürü ile yüzyüze gerçekleştirilen bir görüşmeden 6-12-2016

- İlk aşama: Günde beş saatlik olan test yayını genelde yoğun kitle gösterilerinin olduğu 17 Şubat 2011'de Süleymaniye'de gerçekleştirdi. Ancak test yayınlarının başlamasından üç gün sonra bilinmeyen sebeplerle kanalda yangın çıktı.

- İkinci aşama: Gerekli onarım ve yenileme çalışmalarının ardından 20 Nisan 2011'de günde dokuz saatlik canlı yayın sürecine girdi. Kısa bir süre sonra da on iki saat olarak gerçekleşen normal yayını yirmi dört saate çıkardı. Bunun sekiz saatini ise tekrar yayın olarak gerçekleştirmiştir. Kanalın tekrar yayını genelde gece on ikiden sabah sekize kadar, önceden belirlenmiş olan programların paket yayını haline getirilmesiyle gerçekleşir.

NRT TV kanalının ismi Nalia Radyo ve Televizyonu'nun (Nalia Radio & Television) kısaltılmış halidir. NRT TV Nalia şirketine ait Kürtçe haber ve güncel olayları veren bir televizyon kanalıdır. Faaliyetlerinin merkezi Süleymaniye'dir. NRT aynı zamanda dev bir basın yayın medya grubudur. Bünyesinde NRT TV uydu kanalı, Arapça NRT TV, NRT2, FM radyo ve dijital portal de ise NRT TV internet sitesi olarak özel teşebbüs gücü olan Naliya şirketinin desteğinde çalışmalarını yürütür. Bu televizyon kanalı haberciliğe, toplumsal ve siyasi gündemlere, ekonomi, spor gibi hususlara önem verir ve bu televizyon kendini "Doğru söz, denge ve inanç" sloganı ile ifade etmektedir⁵⁹.

Kanal yeni oluşturulduğu dönemde test yayınlarını günde beş saat olarak 17 Şubat 2011 ve 20 Şubat 2011 arasında dijital olarak gerçekleştirdi. 20 Şubat 2011 tarihinden sonra ise dijital olarak yayınlarını yedi saate çıkardı ve bu durum yayınlarını yirmi dört saat olarak gerçekleştirene kadar devam etti. 9 Kasım 2011'de Nilsat uydusu 11158/27500/V frekansı üzerinden gerçekleştirdiği yayınlarını yirmi dört saate çıkardı. Ancak daha sonra değişen uydu yayın teknolojileri ile beraber uygun uydu alıcısı olan HD sistemine geçmek için yaklaşık olarak üç ay yayınlarına ara vererek gerekli teknolojik sistemsel çalışmalarını sürdürdü⁶⁰.

NRT TV yayınlarının Kuzey Afrika, Ortadoğu ve tüm Kurdistan'a ulaşması için uydu yayını kullanmaktadır. NRT TV, güncel olarak yayını Nilesat uydusu üzerinden, 11158/27500/V frekansından Ortadoğu ülkelerindeki izleyicilerine ulaştırmaktadır. Ayrıca yayınların ulaşamayacağı yerlerdeki takipçileri için de internet sitesi üzerinden dijital canlı yayını sürdürmektedir⁶¹.

⁵⁹ www.nrttv.com

⁶⁰ HD sistemine geçiş süreci

⁶¹ İdari bölüm yöneticisi ile Süleymaniye de yüzyüze gerçekleştirilen bir görüşmeden 6-12-2016

2.5.1. NRT TV Uydu Kanalının Kuruluş Amacı

Özel teşebbüs aracılığıyla gerçekleştirilecek kanallarla tarafsız bir şekilde Kürt halkının sesi ve rengi olmak, habercilikte cesur olmak, her görüşe yer vermek, tüm siyasi çalışmak ve gelişmeleri Kürt halkına ulaştırmak, halka kültürel gelişim açısından destek sunmak ve kendi kültürü ve diliyle halka hizmet götürmek hedeflenmiştir⁶².

NRT TV 2011'de özel teşebbüsün ilk uydu televizyonu olma unvanına da sahip olmuştur. NRT televizyonu gerek bölgesel ve gerekse de dünya çapında büyük değişimlerin yaşandığı çalkantılı bir dönemde kurulmuş ve üzerine düşeni de önemli oranda yerine getirmiştir. NRT TV kuruluşun ve yayına geçiş sürecine kadar çok yönlü tartışma ve değerlendirmeye tabi tutulmuş bir kanaldır. Bağımsız duruşunu her şeye rağmen koruyarak herhangi bir iktidar gücüne yakın durmamıştır. Doğruluk, cesaret ve dengeyi elden bırakmamıştır⁶³. Yine kanal bünyesinde gerek siyasi gerek ekonomik ve gerekse de toplumsal açıdan bazı araştırmalar yürütülür ve bu araştırmalar çerçevesinde bir yayın politikası esas alınır.

Bir ülkeyi diğerinden ayıran en temel sahalardan biri teknolojik olarak gelinen aşama, teknoloji ile kurulan bağ ve onun kullanılma şeklidir. Özellikle günümüzde uyduları kullanma, bu yolla televizyon ve medya alanında sağlanan başarılar küçümsenemez. Etkili bir toplumsal iletişim aracı olma özelliği taşıyan medya günümüzde hayatın içinde çok önemli bir yerde durmaktadır. Kürt halkı açısından da uydu kanalların yayınlarının başlaması her açıdan önemli bağlantılar ve bilgiye erişim açısından kolaylıklar sağlamıştır. Elbette bu öyle birdenbire gelişen bir durum olmaktan çok belirli aşamaların geride bırakılması ile ulaşılan bir noktadır⁶⁴.

Özellikle programların oluşturulmasında iki önemli etkenden bahsetmek mümkündür⁶⁵:

1- Programların başarıya ulaştırılması: Bu hususta da önemli bazı yolları takip etmek gerekmektedir. Bu hususta takip edilecek birkaç husustan bahsetmek gerekirse:

a) Programların teknik açıdan güçlendirilmesi: Program içerik açısından güçlü, akıcı ve güncel nitelikte ise ve bu doğru bir sunumla kitleye ulaştırılabiliyorsa NRT TV bunu başarı olarak görür.

⁶² Ömer Dilpak NRT TV kurucu kadrolarından, Süleymaniye de yüzyüze bir görüşmeden 6-12-2016

⁶³ Kawa Ahmed NRT TV Haber Merkezi Müdürü ile konuya ilişkin bir görüşme 5-3-2016

⁶⁴ NRT TV Teknik Bölüm şefi Mikrim Ekbir ve Haber Bölümü sorumlusu Rebuar Rahman ile bir görüşme 3-3-2016

⁶⁵ Kawa Ahmed NRT TV Haber Merkezi Müdürü ile konuya ilişkin bir görüşme 5-3-2016

b) Orta ve kısa vadede program planlaması: Televizyon kanalında belirli bir zaman için hedeflenen bir program yoksa hazırlık da yapılmaz. Ancak belli bir konu ve zaman için belirlenmiş bir program ve bunun başarısı için gerekli teknik ve içerik çalışmaları kanalın planlama bölümü tarafından ciddi bir şekilde yürütülür.

c) Güçlü bir yayın siyaseti için gerekli bazı programlar çerçevesinde uzman mühendis ve yöneticilerin yardımı alınmaktadır. Yine kanalın teknik bölümü de üslendiği sorumluluklarla görevini yerine getirmektedir: Bu nedenle de en gelişkin teknolojik cihazlar belli bir eğitim süreci ile kullanılmaya başlanır.

2- Televizyon için yeni hizmetlerin geliştirilmesi: Televizyon bünyesinde yeni hizmetlerin geliştirilmesi ve daha gelişkin çalışmalara kavuşturulması hedeflenir ve bu da baştaki önemli bir hususla ilgilidir.

a) Kaç ülkede televizyon kurulma kararı verilmiş ve bu kanallar için gerekli finansal kaynaklar nelerdir,

b) Kanal ve uydu için gerekli olan maddi giderler,

c) İzleyici sayısı ve kanala sunulacak desteklerin tespiti.

2.5.2. Kanalın İdari Yapısı

NRT TV uydu kanalı, bağımsız bir kuruluşa ait kişilerin televizyonudur. Kanalın genel merkezi Süleymaniye şehrinde yer almaktadır. Kanal bir koordinasyon kurulu yönetir. Koordinasyon kurulu beş kişiden oluşur. Bunlar: genel müdür, haber merkezi müdürü, program bölüm sorumlusu, televizyona ait üretimlerden sorumlu müdür ve teknik bölüm müdürüdür. Kanal Koordinasyon kurulu haftalık olarak toplanır. Televizyon genel müdürü bütün bölümlerin çalışmalarını yakından inceler ve takipçisi olur. Kanal, Nalia şirketine ait bir televizyon kanalı olduğu için maddi ve siyasi açıdan bağımsızdır. Aynı zamanda güncel, toplumsal ve ekonomik gelişmelere de bu yaklaşım ile bakılmaktadır. NRT TV kanalı on dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar; idare, kültür, finans, medya dijital araştırma eğitim merkezi (Research training center media digital) genel iletişim, pazarlama bölümü ve insan kaynakları (Human Resources)⁶⁶.

⁶⁶ Tuana Enver Abdulkadir NRT İdari bölüm yöneticisi röportaj 28-3-2016

2.5.3. NRT TV Uydu Kanalı Bölümleri

İdari Bölüm: Yönetim koordinasyonu; televizyon kanalı genel müdürü ve yardımcısı, televizyondaki diğer bölüm sorumlularından oluşur. NRT TV'nin kanal siyaseti ve çalışmaları bu koordinasyon tarafından yürütülür⁶⁷.

Genel Müdür: NRT TV genel müdürü, kanalın bütün idari, kültürel, ekonomik, teknolojik ve teknik, bütün departmanlarından sorumludur ve yürütülen çalışmaları denetler ve idari konularda karar yetkisine sahiptir⁶⁸.

Haber Merkezi: NRT TV kanalında en önemli bölümdür. Haber merkezi, kanalın belkemiğini oluşturur ve birkaç bölümün çalışmalarının toplamından oluşur. Muhabirler, montaj ve dublaj bölümü, haber yazarları, haber spikeri ve haberin yayına geçmesine kadar yürütülen tüm çalışmalar, ayrıca haber sunumunda dilin doğru kullanılması, yazıların doğru yazılması, ayrıca muhabir ağı ve ofislerinin ilgili haberler çerçevesinde haber akışına yönlendirilmesi. Örneğin Duhok, Hewler, Bağdat, Kerkük, Tahran, İstanbul, Diyarbakır ve Washington ofislerinde yayın aracı (SNG) ve uydu haber toplama (satellite News Cathering) cihazları mevcuttur. SNG cihazlarının buldukları yerlerden ve şehirlerden uydu linkleri aracılığıyla Süleymaniye'deki haber merkezine canlı olarak bağlanabilme olanakları vardır⁶⁹. Kanalın dünya üzerinde elli ülkede ofisi ve doksan muhabiri mevcuttur.

Program Bölümü: Program hazırlama bölümü sorumlusunun sorumluluk alanına giren çalışmalar; değişik programları hazırlayıp yayına verme, bazılarını durdurma, program zamanlarının tespiti, yeni dönem programlarının belirlenmesi vb. NRT TV'de bu programlar şu şekilde sıralanabilir: (12)

1- Günlük Programlar: NRT TV uydu kanalının günlük yayın akışında hazırlanarak sunulan ve günlük olayları konu alan dört ayrı canlı programı mevcuttur⁷⁰.

Seku Programı: Bir saha programıdır ve genelde toplumsal güncel konular, röportajlar ve görüşmeler yoluyla canlı yayına taşınır. Bu program daha çok toplumsal sorunların ve toplumsal psikolojinin, halkla yapılan röportajlar ve sorulan sorular aracılığıyla gün yüzüne çıkarma amacını

⁶⁷ Tuana Enver NRT TV idarecilerinden röportaj 1-2-2016

⁶⁸ Avat Ali NRT TV Kanal Müdürü röportaj 1-2-2016

⁶⁹ Habib Ahmed NRT TV kanalı İncest Bölüm şefi ile yüzyüze bir görüşmeden 2-3-2016

⁷⁰ Rebuar Ebdurrahman NRT TV kanalında Program Bölümü sorumlusu yüzyüze bir görüşme 13-3-2016

taşımaktadır. (Bu program Sorani lehçesinde moderatör Karwan Civar ve Kurmanci lehçesinde moderatör Bendewar Mahmud tarafından sunulur.)

Senin Görüşün (Ray tû) Programı: Stüdyoda sunulan canlı yayın programıdır. Seçilen bir konu çerçevesinde telefon katılımı yoluyla vatandaşların görüş ve önerilerinin alındığı Cuma günleri dışında her gün yayınlanan bir programdır. Programın moderatörleri Şivan Adil, Şilan Mahmud, Murad Surçi' dir.

Günaydın Kurdistan (Beyanıt Baş Kurdistan) Programı: Bir stüdyo programı olarak günlük yayın akışında yerini alır. Günlük gelişmelerden, toplumsal konulara, sağlık ve kültürel alanlara kadar çok değişik gündemleri ele alan ve stüdyoya konuk edilen uzman kişilerin görüşleriyle hazırlanan bir programdır. Bu programın moderatörleri Meriwan Hasan, Cihan Mahmud, Diyari Enver'dir.

Tawutu Programı (Tartışma): Siyasi, toplumsal, ekonomik vb. konuları gündemine alarak ayrıntılara inmeyi esas alan, bunun için de konu hakkında bazen siyasi görüş sahipleri, hükümet yetkilileri, konunun uzmanlarını programa direkt veya röportajlarla dahil etmeyi esas alan bir programdır. Bu programın moderatörleri Hewler stüdyosunda Karzan Hüseyin, Süleymaniye stüdyosunda ise Ziya Hüseyin'dir.

2- Haftalık Programlar: NRT Televizyonu'nun kendisine ait haftalık programları vardır:

Muhabir Programları: Cumartesi günü yayına giren haftalık bir programdır ve muhabirlerin programa canlı katılımlarıyla gerçekleştirilir. Programın sunucusu Amanc Baban'dır.

Dialog Programı: Paket yayınıdır, önceden hazırlanır ve her salı günü kendi saatinde yayına verilir. Güncel konu ve olaylardan toplumsal pek çok konuya kadar gündemini geniş bir yelpazede tutar. Genelde dört konuk alınır ve stüdyoda daire şeklinde oturulur. Her hafta değişik konuklar alınarak belirlenen konu üzerinden sohbet geliştirilir. Programın moderatörü Tuana Osman'dır ve Süleymaniye stüdyosunda gerçekleştirilir.

İki Kere Düşün (Du Car Birkirewe) Programı: Perşembe günleri Hewler stüdyosundan canlı olarak yayınlanır. Programa dört konuk alınır ve siyasetten toplumsal sorunlara, sağlıktan ekonomiye kadar değişik konular masaya yatırılır. Ayrıca bir dinleyici ve katılımcı grubu da stüdyoda hazır bulundurulur. Program moderatörü Yadigar Faik'tir.

Bernameya Beraşkawe: Haftalık bir canlı yayın programıdır. Çarşamba günleri yayın akışında yerini alır. Siyasi, toplumsal ve ekonomik hususlara ağırlık verilir. Programa siyasi yüzler, parti yetkilileri, hükümet yetkilileri dahil edilir. Rebuar Abdurrahman tarafından sunulur.

Doğrultma (Bername Arastekan) Programı: Çarşamba günleri canlı yayın olarak gerçekleştirilen haftalık bir sohbet programıdır. Yayın, zaman zaman farklı dış mekanlarda gerçekleştirilir. Programa konuklar alınır ve canlı yayında çeşitli gündemlere ilişkin sohbet gerçekleştirilir. Program Mahmud Nuri tarafından sunulur.

Röportaj programı (Bernameye çavpêkewtin): Paket olarak hazırlanan ve Çarşamba günleri yayına giren haftalık bir röportaj programıdır. Çeşitli kişilerle onların siyasi, örgütsel ve günlük yaşamları üzerine sohbetler gerçekleştirilir.

Futbol Programı: Spor konulu haftalık bir programdır, cuma günleri yayınlanır. Bütün bir haftanın spor haberleri derlenir ve Saman Arif tarafından sunulur.

Dijital Medya Bölümü: İnternet sitesinden sorumludur. Bütün kanal yayınlarının İngilizce, Arapça, Kürtçenin Soranca ve Badini lehçelerinden yayınlanmasından sorumlu olan bölümdür⁷¹.

Araştırma (Research) Bölümü: Medyada yeni olan her şeyi araştıran bir bölümdür. Bu bölüm çalışanları konuklardan, uzman kişilerden çeşitli hususlara ilişkin bilgi derler. Zaman zaman toparlanmış bilgiler haber ve çeşitli konuların hizmetine sunulur. Bu bölüm üç kişiden oluşur⁷².

- Eğitim Merkezi Bölümü (Training Center): Kanalda yeni çalışmaya başlayan elemanların eğitimi ile ilgilenir⁷³.

- Sanatsal Çalışmalar Bölümü: Bu bölüm NRT televizyonun bütün sanatsal çalışmalarının öncülüğünü ve takipçiliğini yapar. Bu bölüm makyaj, kamera, spotlar, aksesuar, dekorasyon, grafik ve dizayn çalışmalarını da kapsar. Ayrıca sanatsal bazı çalışmalar da bu bölümün bünyesinde yer alır. Bir grup sanatçı da kanala ait bazı çalışmalarını üstlenir. Haber ve çeşitli programlarda stüdyo dizayn ve grafiği, spikerlerin aksesuar ve giyimiyle ilgilenir⁷⁴.

- Örgütlenme Bölümü: Bu bölüm programların örgütlenmesi, sıralaması, günlük yayına hazırlanması ve scriptlerin (hazır kod blogları) düzenlenmesi ile ilgilenir⁷⁵.

- İdari Bölüm: NRT TV kanalındaki bütün çalışmalardan sorumludur. Bir grup yönetici tarafından kanal bünyesinde yürütülen bütün çalışmaların denetimi sağlanır. Depolama, hizmet, danışma, çalışma gruplarını oluşturma, çalışanlar hakkında yazımsal çalışmalar, yeni çalışma

⁷¹ Kawa Ahmed yüzyüze bir görüşme 2-3-2016

⁷² Nuner Fetah NRT TV Araştırma Bölümü sorumlusu yüzyüze görüşme 2-3-2016

⁷³ Aso Ali NRT TV Eğitim Merkezi Bölümü sorumlusu görüşme 2-3-2016

⁷⁴ Mükerrerem Ekber NRT TV Sanatsal çalışmalar bölüm sorumlusu görüşme 2-3-2016

⁷⁵ Mükerrerem Ekber ile aynı görüşmeden

talimnamelerinin çıkarılması, vergi anlaşmalarının sağlanması bu kurumun sorumlulukları altındadır.

- Finans Bölümü: Muhasebe ve genel kayıtlar olarak iki departmana ayrılır ve her bölüm bir yönetici tarafından idare edilir. Finans departmanı tüm çalışanların maaş ve ikramiyelerini öder, gider ve gelirleri hesaplar bir rapor olarak genel televizyon kanalı idaresine sunar. NRT TV kanalının en büyük gelir kaynağı reklamlardan elde ettiği kazançtır⁷⁶. NRT TV ile çalışan PAM şirketi bütün reklam gelirlerini televizyon kanalına aktarır. Bu gelire de kanal çalışanlarının bir kısmının maaşı ve kanalın giderleri karşılanmaktadır. Nalia Şirketi ticari bir firmadır. NRT TV kanalı da Kürt sermayedar ve iş adamı Şasuar Bidalwahit tarafından yürütülmektedir. Genel olarak ticaret yapan ve ihalelere giren şirketin de sahibidir. Bu yüzden zaman zaman kanal kendini karşılayamayacak duruma gelse de Nalia şirketi onu finanse eder.⁷⁷

Teknik Bölümü: NRT TV kanalında en önemli bölümlerden biri de teknik bölümdür. Kanalın bütün hareketliliklerinde ve çalışmalarında, ana merkezde ve dışarıdaki ofislerde aktif olan bölümdür⁷⁸.

Fotoğraf Bölümü: Fotoğraf bölümü kendi çalışmasında uzman olan bir grup, tekniker bir grup ve bunların genel sorumlusundan oluşur. Stüdyo resimlerinden, saha ve diğer ofis resimlerine kadar bu grubun kontrolindedir. Toplam on üç kişidir ve bunlardan sekizi stüdyolarda çalışırken beş fotoğrafçı da genel pratik sahalarda çalışmalarını sürdürmektedir⁷⁹.

Planlama Bölümü: Kanalın genel çalışmasından sorumlu olmakla beraber doğru yönlendirme, doğru habercilik için çaba gösterir ve ayrıca internet sitelerinin İngilizce ve Arapça yayınlarını denetler⁸⁰.

İnsan Kaynakları Bölümü: Bu bölüm de kanalın içindeki çalışmalar, çalışanların sayısı ve bunları yönetme ile ilgilidir⁸¹.

⁷⁶ Ziyad Tarik NRT TV kanalında teknik bölüm sorumlusu yüzyüze bir görüşmeden 29-3-2016

⁷⁷ Omer Dilpak NRT TV kanalı Muhasebe ve finans departmanı sorumlusu ile telefon görüşmesinden

⁷⁸ Kuşan Ali NRT TV kanalı İdari bölüm sorumlularından röportaj 2-2-2017

⁷⁹ Saman Mahmud NRT TV kanalında fotoğrafçılık ve kameraman Bölümü sorumlusu ile bir görüşmeden 3-2- 2016

⁸⁰ Aso Ali NRT TV kanalı planlama bölüm müdürü ile bir görüşmeden 3-2- 2016

⁸¹ NRT TV kanalından PAM reklam şirketi ile ilişkilerden sorumlu birim sorumlusu ile yüzyüze bir görüşmeden

Reklam Bölümü: Bu bölüm şirketler ile reklam anlaşmaları, pazarlama, NRT TV reklam firması PAM ile gerekli reklam yayınlarını planlama çalışmalarını yürütür⁸².

Genel İlişkiler Bölümü: Genel ilişkilerin düzenlenmesi ve planlanmasından sorumlu bölümdür. Kanal misafirleri ve programlara katılan katılımcılar ile ilgili çalışmalar yürütür ve bu sebeple de halkla yakın bağlantı içindedir.

2.6. Rudaw Televizyonu

2.6.1. Rudaw Televizyon Kanalının Kuruluşu

Rudaw Medya Grubu 5 Nisan 2010'da gazete çıkarmak ve internet sitesi oluşturma temelinde basın yayın alanında ilk çalışmalarına başladı. Rudaw gazetesinin ilk sayısı Avrupa'da 2010 yılında basıldı. 2012 yılında ise Rudaw Medya Yayın Grubu olarak yayın hayatına başladı. 15 Mart 2013 tarihinde Rudaw dijital portal yayınlarına başladı. 29 Mayıs 2013'te ise Rudaw televizyon kanalı ve radyosu dört uydu üzerinden 2014 yılının Ekim ayında ise beş ayrı uydu üzerinden yayınlanmaya başladı⁸³.

Rudaw Medya Grubu; bağımsız ve tarafsız bir biçimde yazılı ve görsel alanda yayın yapan bir Kürt medya grubudur. Hem yazılı alanda hem de görsel alanda ses, görüntü ve yazıyı kullanarak yayınlarını ve ürünlerini halkın hizmetine sunmaktadır.

Rudaw Medya Grubu ticari amaçlı çalışan bir şirket tarafından finanse edilmektedir. Ancak özgür ve bağımsız bir biçimde tarafsız kalarak doğru haberleri iletmeyi maddi kazancın üstünde tutmayı amaç edinmiştir. Yine yayıncılık çizgisinde belirli coğrafi sınırlara hapsolmeden dünyaya daha geniş bir yelpazeden bakarak yayın yapmayı hedeflemiştir⁸⁴.

Rudaw Medya Grubu, basın alanında faaliyet yürüten bir şirketin çalışmasıdır. Çalışmalarında profesyonel ve tarafsız kalacağını açıkça beyan etmiştir. Yazılı, görsel ve işitsel alandaki bilgi ve haberleri doğru bir biçimde farklı dillerde yayınlamaktadır. Ama aynı zamanda milli bir basın kurumu gibi çalışmalarını yürütür. Tarafsızlık ilkesi temelinde gerçekleri duyurup göstermek için çalışır. Rudaw'ın televizyon yayınlarının merkezi ve yönetimi Hewler'de bulunmaktadır. Diğer yandan Almanya, Amerika, Türkiye gibi ülkelerde ve Bağdat, Süleymaniye, Duhok ve Kerkük

⁸² Zana Mahmud Osman NRT TV kanalı İlişkiler Bölümü sorumlusu yüzyüze görüşme 3-3-2016

⁸³ Rudaw Medya Grubu Genel Müdürü Ako Muhammed
<http://baxcha.com/Detail.aspx?id=45480>

⁸⁴ Rudaw internet sitesi <http://rudaw.net/sorani/about>

gibi büyük kentler ve Kürdistan Bölgesi'nin diğer bazı ilçelerinde ofisleri bulunmaktadır. Diğer yandan Rusya ve dünyanın diğer bazı ülkelerinde ve Batı Kürdistan'ının kentleri ile Kürdistan Bölgesi'nin birçok yerinde görev yapan muhabirleri bulunmaktadır⁸⁵.

Rudaw Medya Grubu gazeteciliğin standartlarını yükseltmeye yönelik çalışmalar yapmaktadır⁸⁶. Medya alanında çalışan basın kadrolarının gelişmişlik düzeyini artırmaya yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu amaçla Rudaw yayınlarına başlamadan önce dünyanın en önde gelen deneyimli ve başarılı basın şirketleri, danışmanları ve rehberleri ile birlikte; çalışan elemanlarını ve kadrolarını, sunucu, muhabir, kameraman, montaj, grafik, ışık, teknik, plan, prodüksiyon alanlarında eğitime tabi tutmuştur. Medya alanında tecrübeli birçok kadro bugün bu proje içerisinde çalışma yürütmektedir.⁸⁷

2.6.2. Rudaw TV- Yayın ve Teknik Gücü

Anadolu Ajansı Genel Müdürü Kemal Öztürk, Rudaw Medya Grubu hakkında, “Kürdistan Bölgesi'nde bölgesel bakış açısını aşarak uluslararası standartlarda, en gelişmiş teknolojilerle çalışarak, bölgesel sınırları aşan programlarla dev bir medya ağı oluşmuştur.” demektedir.

Rudaw TV, HD sistemini kullanan ilk Kürt televizyonudur. Görüntü, montaj ve yayın alanında bu sistemi kullanmaktadır. Yine Rudaw hızlı habercilik alanında, haber akışındaki hızıyla da kendisini ispatlamıştır ve birçok olayı, haberi canlı olarak (SNG) yayın-iletişim ağı ile anında sunmaktadır⁸⁸.

Rudaw TV en gelişmiş teknik araçlara ve sistemlere sahiptir. Gruba bağlı olan bütün kurumlar (televizyon, radyo, dijital portal) gelişmiş bir biçimde birbirine bağlıdır. Kurumun kendi içerisindeki çalışmalarda iki ana sistem kullanılmaktadır. Bu durum birincil olarak, bilgileri öğrenme toplama, alma ve ikincil olarak da bu bilgileri kurumlar arasında paylaşırma şeklindedir⁸⁹.

Rudaw TV, yayın alanında şu uyduları kullanarak programlarını yayınlamaktadır⁹⁰.

1- Nilsat uydusu üzerinden HD 10892 MHz. H 272500 frekansından

⁸⁵ Rudaw Medya Grubu İlişkiler Müdürü Fazıl Necib ile röportaj Hewler-03/05/2014

⁸⁶ Ako Muhammedi-Daha önce belirtilen kaynak <http://baxcha.com/Detail.aspx?id=45480>

⁸⁷ Fazıl Necib- Aynı kaynak

⁸⁸ Kemal Öztürk- Anadolu Ajansı Genel Müdürü- Rudaw internet sitesi <http://rudaw.net/sorani/kurdistan/22052013>

⁸⁹ Hejar Brınci-Rudaw Tv Teknik Müdürü, Rudaw To programı-Rudaw Tv http://rudaw.net/sorani/onair/tv/episodes/episode/rudawy_to12122013muh

⁹⁰ Rudaw Televizyonunda yayınlanan Rudaw Tv günlük tanıtım reklamı (22/12/2015)

- 2- Hotbird uydusu üzerinden 11317 MHz. V 272500 frekansından
- 3- Galaxy 19 uydusu üzerinden 11929 MHz. V. 22000 frekansından
- 4- Optus D2 uydusu üzerinden 12608 MHz H 272500 frekansından
- 5- Turksat D2 uydusu üzerinden 12562 MHz V 272500 frekansından

Rudaw Medya Grubu, kendini tarafsız olarak görmekte ve tanımlamaktadır. Ancak verdiği mesajlarda, örneklerde ve programlarında Güney Kürdistan tecrübesinin gelişmesine hizmet etmeye de önem verir. Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ulusal mücadeleye ilişkin güncel ve kesin çözümler üretmek için de uğraşır.

Rudaw Medya Grubu, toplumsal ve kültürel alanda, toplumun geliştirilmesi ve Kürdistan toplumunun gelişmesine karşı her türlü gerici anlayış ve şiddete karşı mücadele etmeyi görevi bilmektedir. Yine genelde bütün dünyada özeldir Kürt toplumu içerisinde demokrasinin temel ilkelerini, özgür düşüncüyü yerleştirmeyi görev olarak görmektedir. Uluslararası basın ahlakı ilkelerine ve ölçülerine bağlı olarak çalışmayı esas alır⁹¹.

Rudaw Medya Grubunda yapılan basın faaliyetleri ve çalışmaları basın ahlakı ve ilkelerine uygun bir temelde yürütülmektedir. Yine Rudaw TV farklı düşünce ve görüşleri yayınlama prensibini esas almaktadır. Bu nedenle Rudaw Medya grubunda yer alan kurumlar birbirine muhalif olan grup ve kişilerin propaganda aracı olmamaktadır. Rudaw farklı görüş ve düşünceleri takip etme ve yayınlama ilkesini önemli görmektedir. Bu nedenle bir soruna taraf olan bütün tarafların görüşlerini eş zamanlı olarak yayınlamalıdır. Eğer bu mümkün olmazsa farklı görüş ve düşüncelerin farklı tarihlerde dile getirilen tezlerini ve iddialarını kaynak olarak yayınlamalıdır⁹².

2.6.3. Rudaw Medya Grubunun Gelişmesi

Rudaw Medya Grubu planlamaya özel bir önem verip çalışmalarını planlı olarak yürütür. Bu nedenle son derece gelişmiş bir program ve tekniğe sahiptir⁹³. Halihazırda farklı dillerde yayın yapacak yeni kanallar için çalışmalar yapmaktadır. Rudaw-Müzik radyosunun çalışmaları, havayolları haberleri, ilk Kürt havayolları şirketi olan Zagros Air'in çalışmalarına ilişkin haberlere

⁹¹ Rudaw internet sitesi, [Http:// Rudaw. Net/ Sorani/about](http://Rudaw.Net/Sorani/about)

⁹² Rudaw İç Tüzük -Rudaw Medya Grubu Hewler 2011 Syf 3 (Rudaw Medya Grubunun iç işleyişini çalışma şartlarını belirleyen ve özellikle Rudaw grubunun basın çalışmaları ve çalışanları için oluşturulan basın ve medya kurallarına uyumlu iç işleyiş kuralları)

⁹³ Hejar Brinci Daha önce belirtilen kaynak http://rudaw.net/sorani/onair/tv/episodes/episode/rudaw_to12122013muh

yönelik çalışmalar buna örnektir. Yine havayollarını kullanan yolculara hitap edecek olan özellikle Zagros Air şirketi yolcularına yönelik dergi çalışması da bu kapsamdadır⁹⁴.

Rudaw Medya Grubu, sadece okuma yazma bilen Kürt, okuyucular, dinleyiciler ve izleyiciler için çalışma yapmamaktadır. Aynı zamanda diğer kesimlere ve halklara da basın ve medya alanında önemli hizmetler sunmaktadır. Bu nedenle dünyada kullanılan diğer dillerde yayın yapacak yeni bir kanal için çalışmalar yürütmektedir.

Rudaw Medya grubunun imtiyaz sahibi:

Rudaw Medya Grubu Genel Müdürü, Rudaw televizyonunda yayınlanan “Rudawê Emro” programında Rudaw’ın medya alanında çalışan bir şirket olduğuna vurgu yaparak özel teşebbüs tarafından finanse edildiğini belirtmiştir. Rudaw TV hükümetten herhangi bir bütçe almamaktadır. Ama bugün Kürt televizyonculuğu alanında en büyük sponsorluğu oluşturmuştur⁹⁵.

Rudaw Medya Grubu basın ve medya çalışmalarını en geniş halk kesimlerine ulaştırmayı hedeflemektedir. Yine bu alanda diğer Kürt basın kuruluşlarının ulaşamadığı yeni kitlelere ve gruplara ulaşmayı da hedefler. Çünkü Rudaw Medya grubu takipçilerinin fazlaşması bu alandaki programların ve çalışmaların genişletilmesi ve büyütülmesini getirir. Bu durum daha fazla reklam alma, daha fazla sponsor bulma ve gelir kaynaklarını da büyütmeyi getirir. Rudaw Medya Grubunun çalışma felsefesi ise daha geniş ve farklı kesimlerden oluşan kitlelere ulaşmak ve her alanda daha büyük kazanımlar sağlamaktır⁹⁶.

2.6.4. Rudaw TV Haber Kaynakları

Bilgi aldığımız ve bilgiye ulaştığımız en önemli haber kaynaklarımızın bazıları⁹⁷:

- Şahsi kaynaklar; ki bunlar çeşitli kurumlarla ve şahıslarla bağlantılı olan ve haberlere ulaşma imkanları bulunan şahıslardır.

*Kürdistan’ın içinde ve dışında görev yapan muhabirler bu grubu oluşturmaktadır. Rudaw muhabirleri günlük olarak Güney, Kuzey ve Batı Kürdistan’ın birçok şehrinde ve ilçesinde çalışmaktadır. Doğu Kürdistan’da ise gözlemciler düzeyinde faaliyet yürütmektedirler.

⁹⁴) Ako Muhammedi Daha önce belirtilen kaynak <http://baxcha.com/Detail.aspx?id=45480>

⁹⁵ Rudaw Medya Grubu Genel Müdürü Ako Muhammed –Rudaw Emro programında yapılan görüşme. Rudaw Tv 31/12/2013

⁹⁶ Rudaw internet sitesi <http://rudaw.net/sorani/about>

⁹⁷ Eyub Nuri-Bütün Dünya için Kürtlerin Sesi Rudaw/İngilizce sayı:304 Hewler 07/04/2014 syf 23

*Kürdistan içinde veya dışında yaşanan gelişmeleri ve olayları takip etmek amacıyla gönderilen temsilciler.

*Kürdistan Bölgesinde yer alan resmî kurumlar

- Dış kaynaklar; bu kaynaklar televizyonun kendi elemanları dışında kalan ancak haber sağlamada ulaşılabilen kaynaklardır.

Bu kaynaklar arasında Kürdistan Bölgesi'nde yer alan diğer haber ajansları ve medya kurumları yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUDAW, NALIYA VE KURDSAT TV KANALLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. İletişim Teknolojisinin Kürt Kanallarında Yapımcıların İşi Üzerindeki Etkisi

Araştırmanın bu bölümü, iletişim teknolojisinin basın sektöründeki rolünü ortaya koyması bakımından araştırmamızın en önemli bölümüdür. Araştırma yöntemi olarak kullanılan anket çalışmasını, Kürdistan kanallarının haber sektöründe yapımcılık görevini icra edenler teşkil etmektedir. Anket katılımcılarının çalıştıkları başat Kürdistan kanalları ise şunlardır: Kurdsat, NRT, Rudaw TV ve diğerleri. Katılımcılar iletişim sektöründe yetkin olmaları bakımından özenle seçilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların, iletişim teknolojisi ve yayıncılık sektörü ile yakından ilgili ve bu alanda yetkin olmalarına da dikkat edilmiştir. Anket çalışması, Kürdistan televizyonlarında yapımcı olarak çalışan kırk iki kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada dikkat edilen hususlardan birisi de katılımcıların modern iletişim teknolojisini kullanan Kürt kanallarında çalışıyor olmasıdır. Anket katılımcıları televizyonculuk sektöründe çeşitli alanlarında çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra katılımcıların uğraş alanlarının iletişim teknolojisi ile yakından ilişkili olması ön planda tutulmuştur.

Ankette elde ettiğimiz demografik sonuçlar sistematik bir şekilde değerlendirilip elde ettiğimiz sonuçlar alt başlıklar şeklinde incelenecektir. Aşağıdaki anketlerin katılımcı sayısı toplam olarak 42 kişidir.

3.2. Kişisel Bilgilere İlişkin Yanıtlar

Çalışmada sorular, iletişim teknolojisindeki gelişmelerin Kürt kanallarında görevli yapımcılar üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda, öncelikle yapımcıları tanımak için demografik sorulara yer verilmiştir. Çalışılan televizyon kurumları, kurumdaki pozisyonlar, çalışılan süre, kursa katılım durumu, kursun yeri, türü, alanı gibi detaylarına ilişkin sorular, demografik soruları oluşturmaktadır. Bunun yanında katılımcıların teknolojiyi kullanma düzeyleri de çalışmanın amacı kapsamında önemli bir demografik soru olarak görülmektedir. İletişim teknolojilerden kullanılan teknolojinin türü, yapımcılar üzerindeki etkiyi belirlemek için anahtar soru niteliğindedir. Kürdistan'da kullanılan teknolojinin modern teknoloji ile kıyaslanması, bu etkiler kapsamında önem taşımaktadır.

Anket katılımcılarının çalıştığı kurumlardaki dağılım şu şekildedir: %23,8 Rudaw TV’de, %23,8’i NRT’de, %23,8’i Kurdsat Kanalı’nda ve %28,6’sı ise diğer⁹⁸ kanallarda çalışmaktadır. Kanallarda çalışanların sayısı ve katılım gösterenlerin sayısı birbirine yakındır. Bu çalışanlar farklı farklı bölümlerde çalışmaktadır.

Yapımcıların uğraştığı alanlara göre dağılımı şu şekildedir. On dokuz kişi program yapımcısı olarak çalışmaktadır ve bunların genele oranı %45,23’tür. Haber yapımcısı olarak çalışanlar on kişi olup genele olan oranları %26,20’dir. Yayın yapımcı olarak çalışanların sayısı ise on olup genele oranı %23,80’dir. Anket çalışmasına katılanlardan üç kişi ise diğer alanlarda^{***} yapımcı olarak çalışmakta olup %7,14 oranını oluşturmaktadırlar.

Anket çalışmasından elde edilen verilere göre Kürdistan kanalları daha çok program yapımlarına önem vermektedirler. Aynı zamanda program yapımlarına diğer çalışmalara oranla daha fazla zaman ayrılmaktadır. Haber yapımları ve yayın yapımlarının oranları zaman ve önem açısından birbirine yakındır. Bunun dışında diğer alanlarda çalışanlar genel itibari ile pek aktif değildir ve çalışmalara daha az katılmaktadırlar.

Saha çalışması yürütülen katılımcılardan medya sektöründe çalışma süresi bir ile üç yıl olanların sayısı beş olup oran %11,90’dır. Katılımcıların medya sektöründe çalışma sürelerinin dört ile yedi yıl aralığında olanların sayısı on dört olup %33,33 oranına sahiptir. Medya sektöründe sekiz ile on yıl aralığında çalışanların sayısı sekiz olup %19,04 oranına sahiptir. Katılımcıların medya sektöründe çalışma sürelerinin on yıl üzeri olanların sayısı on beş olup %35,72 oranına sahiptir.

Araştırmada görüldüğü üzere Kürt kanallarında çalışanların deneyim süresi uzundur. Aynı zamanda uzun yıllar çalıştıkları için birikimli bir tecrübe oluşmuştur. Bu nedenle çalışanların çoğu basın yayın hayatlarında hem geleneksel hemde yeni medya alanlarında deneyim sahibi olmuşlar. Bu çalışanlar her iki dönemde şahit oldukları için teknolojinin etkisini net bir şekilde görmektedirler.

⁹⁸ Çalışmanın ana unsurlarını Kürdistan kanalları oluşturması hasebiyle prototip kanallar dışında isimlerinden bahsedilmeyen kanallar diğerleri olarak isimlendirilmiştir. Diğer kanalların seçilme sebebi ise ismi zikredilen kanallar ile Kürdistan’daki diğer kanallar arasındaki farklılığın ne olduğunu ortaya koymaktır.

^{***} Diğer alanlarda çalışma yürüten yapımcılar şu görevleri yürütmektedirler: Belgesel yapımcısı, ses yapımcısı ve dış çalışmalar yapımcılığı.

Katılımcılardan yirmi dokuz kişi bu tür kurslara katıldıklarını belirtmiştir ve bu kişilerin oranı ise %69'dur. herhangi bir kursa katılmayanların sayısı on üç olup %31 oranındadır.

Kürt kanalları çalışanlarına değer vermekte ve bu yolda ilerlemelerini istemektedir. Bu nedenle çalışanlara kurs ve eğitim alanlarında desteklemektedir.

Anket katılımcılarından Kürdistan Bölgesi'nde uğraş alanları ile herhangi bir kursa katılanların sayısı yirmi dört kişi olup %57,14 oranındadır. Kürdistan Bölgesi dışında herhangi bir kursa katılanların sayısı sekiz olup oranı %11,86'dır.

Kürt kanalları çalışanları genellikle Kürdistan bölgesinde ki kurslara gitmektedirler. Bunun nedeni bölgenin siyasi ve ekonomik şartlarıdır. Bölgede vize alma sorunu olduğu için kurs veren akademik kurumlar eğitimcilerini yurt dışından getirmektedirler.

Katılımcılardan on altı kişi program yapıcılığı alanında kurs gördüklerini ifade etmiştir ve oranları %45.23' tür. Haber yapıcılığı alanında kurs görenlerin sayısı sekizdir ve oranı %23.80'dur. Belgesel Yapıcılığı alanında kurs görenlerin sayısı beştir ve %23.80 oranındadır. Farklı alanlarda yapıcılık kursu görenlerin sayısı sekizdir ve %7.14 oranına sahiptir.

Diğer çalışmalarda yer verdiğimiz gibi Kürt kanalları program yapıcılarına daha çok önem vermektedirler. Anketten elde edilen verilere göre açılan kursların çoğu program yapıcılarına yöneliktir. Haber yapıcıları ve belgesel yapıcılarına yönelik kursların oranları birbirine yakındır ve program yapıcılarına göre daha az önem arz etmektedir.

3.3. Teknolojiyi Kullanma Düzeylerine İlişkin Yanıtlar

Modern teknolojiye ilişkin yetkinlik ve farkındalık, iletişim teknolojilerinin anlama ve duyumsanmasının performans üzerindeki önemi, zaman tasarrufu kapsamında iletişim teknolojileri ve bu konulardaki harcamalar, yapıcılar üzerindeki etkiyi belirlemek için bu bölümdeki soruların temeli niteliğindedir. İletişim teknolojilerinin kullanımının toplum ile etkileşimi, yapıcıların iletişim teknolojilerinden nasıl etkilendiklerine ilişkin ipucu niteliğinde bir sorudur. Medya üretimi, gereç temini, sanatsal etki, rekabet etkisi gibi değerlendirmeler de bu temeli güçlendirmektedir. Araştırmadaki tüm sorular, yapıcıların iletişim teknolojilerinden nasıl ve ne düzeyde etkilendiklerini belirlemek amacıyla, bir temel oluşturmak suretiyle planlanmış ve sorular detaylandırılarak bu temel üzerine inşa edilmiştir. Son olarak yapıcıların kullandıkları programlar ve uygulamalar, araştırma sonucunu net biçimde ortaya koymak için sorulmuştur.

Katılımcıların %64,28'i sayı olarak yirmi yedi kişisi iyi seviyede kullandıklarını belirtmektedir. Çalıştıkları pozisyonlarda teknolojiyi kullanım ve kullanımdaki uzmanlığının orta seviye olduğunu söyleyenlerin sayısı on beş kişi olup oranları %35,72'dir.

Ankete verdikleri cevaplar dikkate alındığında çalışanların hepsi teknolojiyi ve yeni medyayı bilmek ve takip etmek zorundalar. Aynı zamanda iyi bilenlerin sayısı daha fazla ve yapımcılar bu konuda profesyonel olmak zorundadır. Teknoloji alanını iyi bilmeyen kurumlar ve buna önem vermeyenler başarılı olamamışlardır.

Anket katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan teknolojinin modern teknoloji ile olan uyumluluğunun ileri derecede uygun olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi iki olup genele oranı ise %52,38'dir. Kürdistan'da kullanılan teknolojinin modern teknoloji ile olan uyumluluğunun az uygun olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi olup genele oranı ise %47,62'dir.

Yapımcıların değerlendirmelerine göre genel itibari ile kullanılan teknoloji modern teknolojiye uygundur. Aynı zamanda modern teknolojiye hızlı bir şekilde uyum sağlanmaktadır. Yapımcıların yarısına yakını da bu fikre katılmamakta ve kullanılan teknolojinin modern teknolojiye az uygun olduğunu düşünmektedirler.

Anket katılımcılarından etkisinin ileri derecede uygun olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi sekiz olup genele oranı ise %66,66'dır. Anket katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan modern iletişim teknolojisinde yetkinlik ve farkındalık konusunda önem arz etmesinin etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı on dört olup bunların genele oranı ise %33,33'tür.

Anketteki sorulara verilen cevaplardan görüleceği üzere modern teknolojiye yetkinlik ve farkındalık oranı fazladır. Bu da gösteriyor ki teknolojinin nimetleri yapımcılar tarafından iyi derecede kullanılmaktadır. Genel itibari ile yapımcılar modern teknolojinin gücünün farkındalar. Katılımcıların az bir kısmı da modern teknolojinin yetkinliğinden şüphe etmektedirler.

Anket katılımcılarından etkisinin ileri derecede uygun olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz dört olup genele oranı ise %80,96'dır. Kürdistan'da modern iletişim teknolojisinin kullanılmasını anlama ve duyumsamanın performans konusunda arz ettiği önemin etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı sekiz olup genele oranı ise %19,04'tür.

Anketten elde edilen verilere göre modern teknolojinin kullanımı başarı ile doğru orantılıdır. Teknolojinin kullanımı performans üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Katılımcıların az bir kısmı da teknolojinin kullanımının performans üzerinde etkisini azımsamaktadırlar.

Modern teknolojinin bu rolünün zaman tasarrufunda etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz üç kişi olup sahip olduğu oran %78,57'dir. Modern iletişim teknolojisinin zaman tasarrufu bağlamındaki rolünün az olduğunu söyleyenlerin sayısı yedi olup sahip olduğu oran %16,66'dır. Modern iletişim teknolojisinin zaman tasarrufu bağlamındaki rolünün olmadığını söyleyenler Kurdsat kanalında çalışmakta olup sayıları iki, sahip oldukları oran ise %4,76'dır.

Modern teknoloji hızı nedeniyle zaman tasarrufu üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Modern teknoloji karşılıklı iletişimi hızlandırarak kısa bir süre içinde sonuç alınabilmektedir. Bu nedenle katılımcıların büyük oranı, modern teknolojinin zaman tasarrufu üzerinde ki etkisine katılmaktadır.

Anket katılımcılarından ileri teknolojinin kullanılması medya kurumlarında harcamaları çok azalttığını söyleyenlerin sayısı yirmi iki olup genele oranı ise %52,38'dir. Modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının medya kurumlarında harcamaları biraz azalttığını söyleyenlerin sayısı on sekiz olup genele oranı ise %42,86'dır. Modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının medya kurumlarında harcamaları azaltmadığını söyleyenlerin sayısı iki olup genele oranı ise %4,76'dır.

Anketten elde edilen verilere göre modern teknolojiyi kullanan yapımcıların harcamaları büyük oranda azalmaktadır. Ancak katılımcıların yarısına yakını buna tam anlamı ile katılmamakta ve teknolojinin harcamalar üzerinde ki etkisinin az olduğunu düşünmektedir.

Anket katılımcılarından otuz dört kişi ki bunların genele oranı %80,95'tir, iletişim teknolojisinin bu konuda etkisinin çok olduğunu söylemiştir. Anket katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan iletişim teknolojisinin bu konuda etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı sekiz olup genele oranı ise %19,05'tir.

Anket sonucunda elde edilen verilerden anlaşıldığı üzere teknolojinin kullanımı yapımcılar ile toplum arasında ki iletişimi güçlendirmektedir. Modern teknolojinin kullanımı toplum üzerinde ki etkileşime büyük oranda etki etmektedir. Aynı zamanda modern teknoloji topluma geri dönüt (Feed Back) imkanı sağlamaktadır.

Anket katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan teknolojinin medya kurumlarının işlerini çok zorlaştırdığını ve karıştırdığını söyleyenlerin sayısı bir olup genele oranı %2,38'dir. Anket katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan teknolojinin medya kurumlarının işlerini az karıştırdığını ve zorlaştırdığını söyleyenlerin sayısı on beş olup genele oranı ise %35,71'dir. Anket

katılımcılarından Kürdistan'da kullanılan modern iletişim teknolojisinin medya kurumlarının işlerini karıştırmadığını ve zorlaştırmadığını söyleyenlerin sayısı yirmi altı olup genele oranı ise %61,90'dır.

Modern iletişim teknolojileri yapımcıların ve kurumların işlerini büyük oranda kolaylaştırmıştır. Modern iletişim teknolojileri televizyon kurumlarını kısa süre içinde olumlu sonuçlar alınabilir noktaya getirmiştir. Azınlık bir kısımda modern iletişim teknolojilerinin işleri ve çalışmaları kolaylaştırması konusunda fazla bir etkisinin olmadığını düşünüyor.

Anket katılımcılarından modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının çalışanların maaşları üzerindeki etkinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı on olup genele oranı ise %23,80'dir, çalışanların maaşları üzerinde etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi olup genele oranı ise %47,61'dir, çalışanların maaşları üzerindeki etkisinin olmadığını söyleyenlerin sayısı on iki olup genele oranı ise %28,57'dir.

Televizyon kurumları yapımcı veya başka bir çalışanı işe aldığı anda, çalışanın teknolojiye ne kadar hakim olduğunu değerlendirmektedir ve teknolojiye hakim olan çalışanların maaşları diğerlerine oranla daha fazladır. Bazı kişilerde buna katılmamakta ve teknolojiyi bilende bilmeyende bu konuda ayındır görüşünü savunmaktadır.

Anket katılımcılarından medya kurumlarının, modern iletişim teknolojisinin temininde çok kolaylık sağladığını söyleyenlerin sayısı on yedi olup genele oranı ise %40,48'dir. Medya kurumlarının modern iletişim teknolojisinin temininde az kolaylık sağladığını söyleyenlerin sayısı on dokuz olup genele oranı ise %45,24'tür. Medya kurumlarının modern iletişim teknolojisinin temininde kolaylık sağlamadığını söyleyenlerin sayısı altı olup genele oranı ise %14,28'dir.

Modern iletişim teknolojinin temininde genel itibari ile medya kurumları kolaylık sağlıyor. Ancak bunun etkisi tartışılır bir durumda. Çoğunluk kolaylığın az sağlandığını düşünmekte aynı zamanda çoğunluğuna yakın bir kısımda kolaylığın sağlandığını düşünmekte. Az bir kesimde kolaylığın hiç sağlanmadığını düşünüyor. Genel itibari ile bu konu tartışılır bir konumda.

Anket katılımcılarından modern iletişim teknolojisinin kullanımının kurumların çalışmasında uyum, yakınlaşma ve koordinasyona etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz olup genele oranı ise %71,42'dir. Kurumların çalışmasında uyum, yakınlaşma ve koordinasyona etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı on bir olup genele oranı %26,19'dur ve etkisinin olmadığını söyleyenlerin sayısı bir olup bunun genele oranı %2,38'tir.

Modern iletişim teknolojisi yapımcılara her konuda yardımcı olmuştur. Aynı zamanda yapımcılara bütün işleri kordine etme kolaylığı sağlamıştır. Anketten elde edilen verilere göre, modern iletişim teknolojisi yapımcıların işlerini her yönü ile büyük oranda olumlu bir etki sağlamıştır. Az bir kesimde bunun etkisinin az olduğunu düşünmektedir.

Modern iletişim teknolojisinin kullanılması sonucunda medya ile medya ürünlerinin artırılmasında ve ihtiyaçların karşılanmasındaki rolü ile ilgili anket katılımcılarından bu etkinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz beş olup bunun genele oranı ise %83,33'tür. Etkinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı yedi olup genele oranı ise %16,66'dır.

Modern iletişim teknolojisinin üretimi artırma rolü, anket verilerinde de görüldüğü gibi çok etkilidir. Katılımcıların büyük bir kısmı modern iletişim teknolojisinin üretimi artırdığını düşünmektedir. Az bir kesim modern iletişim teknolojisinin üretim üzerinde ki etkisini azımsamaktadır.

Modern iletişim teknolojisinin medya kurumlarının televizyonculuğu geliştirmesi ve sanatsal etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz üç olup genele oranı ise %78,57'dir, televizyonculuğu geliştirmesi ve sanatsal etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı dokuz olup genele oranı ise %21,42'dir.

Anket sonucunda veriler incelendiğinde, modern iletişim teknolojileri yapımcıları sanatsal yönden de rahatlatmıştır. Bir çok sanatsal yönden modern iletişim teknolojileri, sanatsal faaliyetleri izleyiciye başarılı bir şekilde ulaştırmıştır. Araştırmada görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğu modern iletişim teknolojilerinin sanatsal faaliyetler üzerindeki etkisinin fazla olduğunu düşünmektedir.

Medya kuruluşlarında modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile medya çalışanları arasındaki rekabetin sonucu olarak yeteneklerin gelişimi ve iletişim teknolojisinde etkinliğin artırılmasını olumlu olarak çok etkilediğini söyleyenlerin sayısı otuz iki olup bunların genele oranı ise %76,20'dur. Olumlu olarak az etkilediğini söyleyenlerin sayısı dokuz olup genele oranı ise %21,42 ve etkisinin olmadığını söyleyenlerin sayısı bir kişi olup genele oranı %2,38'dir.

Anketten elde edilen verilere göre modern teknoloji çalışanlar arasında ki rekabete büyük etki etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, bu etkinin fazla olduğunu düşünmektedir. Medya çalışanları arasında ki rekabeti farklı alanlara taşıyarak artırmıştır. Buda medya çalışmalarının önünü açarak farklı başarıların elde edilmesini sağlamaktadır.

Modern iletişim teknolojisinin kullanımı için medya çalışanlarının eğitim görmesine ihtiyacın çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz dokuz olup bunların genele oranı ise %92,86 ve az olduğunu söyleyenlerin sayısı üç olup genele oranı ise %7,14'tür.

Modern teknolojinin gelişimine paralel olarak yapımcının de kendisini geliştirmesi gerekir ki yeni bir şeyler üretilmeli. Aynı zamanda çalışanlar üzerinde olumlu bir etkiye neden olur, yapımcının kendini teknolojiye paralel geliştirmesi. Ankete verdikleri cevaplara göre katılımcıların büyük bir kısmı yapımcının kendisini teknolojiye paralel olarak geliştirmesi gerektiğini düşünüyor.

Modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile televizyon programlarında yazılımların (mikser, arka plan, ses, ışıklandırma vs.) kullanımı ile programların daha cazip bir hale getirilmesi, izleyicilerin dikkatini çekmesindeki rolünün çok olduğunu artırdığını söyleyenlerin sayısı otuz beş olup genele oranı ise %83,33 ve az olduğunu söyleyenlerin sayısı yedi olup genele oranı ise %16,66'dır.

Modern iletişim teknolojisinin kullanımı büyük oranda izleyiciyi etkilemektedir bu da gösteriyor ki. Kürt kanallarının izleyici kitleside teknolojik gelişmelere hakimdir. İzleyici ve yapımcı arasında teknolojik gelişmeler açısından bir uyum vardır diyebiliriz. Ankette görüldüğü gibi de katılımcıların bir kısmında izleyici ve yapımcı arasındaki teknolojik etkileşimi azımsamaktadırlar.

Medyanın hazırlanılmasında enerjiyi az kullanma, zamanı değerlendirme ve parasal tasarruf sağlamaya olan katkısının çok olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi yedi olup bunların genele oranı ise %64,27'dir. Katkısının az olduğu söyleyenlerin sayısı on iki olup genele oranı ise %28,57 ve katkısının olmadığını söyleyenlerin sayısı üç olup genele oranı ise %7,14'tür.

Yapımcı ve televizyoncuların penceresinden bakıldığında modern teknoloji ile daha iyi verim alınmakta. Daha az para ile daha az vakit ve emekle bir program yapılmakta bu nedenle televizyon yapımcılarının çoğunluğu teknolojinin emek,nakit ve zaman üzerindeki etkisini dikkatte almaktadırlar. Bunun dışında katılımcıların az bir kısmı bu etkinin az olduğunu bazılarıda etkinin olmadığını düşünmektedirler.

İletişim teknolojisinin bu bağlamdaki rolünün çok olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi yedi olup genele oranı ise %64,27 ve az olduğu söyleyenlerin sayısı on dört olup genele oranı ise %33,33'tür.

Yapımcıların büyük çoğunluğu modern teknolojinin sanatsal düzenlemeler üzerinde ki etkisinin fazla olduğunu düşünmektedirler. Modern teknoloji ile yapılan hatalar kısa bir sürede ve pratik bir şekilde düzlenebilir ancak modern teknolojiden önce yapılan hatalar daha zort şartlarda

düzenlenme imkanı buluyordu. Katılımcıların bir kısmında bu etkinin az olduğunu düşünmektedirler.

Modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının Kürdistan televizyonculuğunda yeni iş ve sanatsal yönlerin ortaya çıkarılmasıyla bunun medya üzerindeki yansımalarının çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz beş kişi olup genele oranı ise %83,33 ve az olduğu söyleyenlerin sayısı altı olup genele oranı ise %14,28'dir. Medya üzerindeki yansımalarının olmadığını söyleyenlerin sayısı bir kişi olup genele oranı ise %2,38'dir.

Modern teknoloji ile birlikte inografik ve 3D gibi modern sanatlar keşfedilmiştir. Kürt kanallarının yapımcıları ve çalışanları da anket sonuçlarında görüldüğü gibi bu teknolojileri kullanmakta ve yeni sanatlarında keşfetmektedirler. Katılımcıların büyük bir kısmı iletişim teknolojisinin modern sanatların keşfindeki rolünü çok iyi görmekte, az bir kısmı da etkinin az olduğunu söylemektedirler.

İletişim teknolojisinin etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi yedi kişi olup genele oranı ise %64,29'dur ve etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı on beş olup genele oranı ise %35,71'dir.

Modern teknoloji ile birlikte yeni iş alanları ve yeni sorumluluklarda ortaya çıkmaktadır. Örneğin, inografik ve 3D alanlarında ya da sosyal medya alanlarında yapımcılar ve televizyoncular yeni çalışanlar işe almaktadırlar. Katılımcıların büyük çoğunluğu iletişim teknolojisinin bazı alanlarda sorumlulukları artırdığını söylemektedirler. Az bir kısmında iletişim teknolojisinin sorumlulukları az etkilediğini düşünmektedir.

Modern iletişim teknolojinin kullanımı ile içeriği ve konun oluşturulması ve bunların medya malzemesi yapıp sunulmuş şekline yapımcıların göstermiş olduğu önem ile içeriğin oluşturulması ve iletilmesinin programa etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi yedi kişi olup genele oranı ise %64,29'dur. Etkinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı on dört olup genele oranı ise %33,33 ve etkinin olmadığı söyleyenlerin sayısı bir kişi olup genele oranı ise 2,38'dir.

İletişim teknolojisi medya içeriğini zenginleştirmiştir. Sosyal medya alanı ortaya çıkmıştır günümüzde sosyal medya ağları olmayan hiç bir televizyon kurumu yoktur. Bu nedenle izleyiciye farklı yollardan hitap etme yolları açılmıştır. Katılımcıların büyük oranı iletişim teknolojisinin medya içeriği üzerindeki etkisinin yüksek olduğunu görmektedir. Az bir kısmında bu etkinin daha az olduğunu düşünmektedir.

Modern iletişim teknolojisinin yapımcıların haber kaynağına, olay yerine, sorumlu organlara ulaşmada, medya organlarını ve bunlardan faydalanmasında olumlu yönde çok etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz iki kişi olup genele oranı %76,19'dur. Az etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı on olup genele oranı ise %23,80'dir.

İletişim teknolojisi ile birlikte muhabir ile haber kaynağı arasında ki mesafe kısalmıştır. Aynı zamanda muhabir ile izleyici arasında ki mesafe de kısalmıştır. 3G teknolojisi ve canlı yayın cihazları haber kaynağı ve izleyici arasında ki mesafeyi kısaltmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu iletişim teknolojisinin haber kaynağı üzerinde ki etkisinin fazla olduğunu düşünürken az bir kısımda bu etkinin daha az olduğunu düşünmektedirler.

Modern iletişim teknolojisinde televizyonculuk ve habercilikte yeni yöntemlerin kullanımını artırmasındaki rolünün çok etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz beş kişi olup genele oranı ise %83,33'tür. Az etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı altı olup genele oranı ise %14,28'dir. Etkisinin olmadığını söyleyenlerin sayısı bir kişi olup genele oranı ise 2,38'dir.

İletişim teknolojisi ile birlikte televizyonculuk alanında yeni yöntem ve alanlarda oluşmuştur. İletişim teknolojisi bu yeni yöntemlere çare olmuştur. Katılımcıların çoğu iletişim teknolojisinin yeni yöntemler üzerinde ki etkisinin çok olduğunu söylemektedirler. Az bir kısmı da etkinin az olduğunu düşünmektedirler.

Modern iletişim teknolojisinin yeni tekniklerinin gelişmesi ile sanat ürünlerinin üretilmesi, montaj ve arşivlemede rolünün çok etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz sekiz kişi olup genele oranı ise %90,47 ve az etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı dört olup genele oranı ise %9,52'dir.

İletişim teknolojisinin en fazla etkili olduğu alanların başında montajlama ve arşivleme gelmektedir. Yeni teknoloji ile birlikte Fotoshop,Otocat vs. Gibi programlar sayesinde montajlama alanında büyük gelişmeler olmuştur. Aynı zamanda iletişim teknolojisinin milyonlarca dosyayı kısa ve kolay bir şekilde arşivlemesi televizyoncuların işini rahatlatmıştır. Zaten ankette katılımcıların neredeyse tamamı iletişim teknolojisinin montaj ve arşivleme üzerinde büyük etkisinin olduğunu görmektedirler.

İletişim teknolojisinin kullanımı medyada yeni yöntemlerin kullanılmasını, HD sistemlerinin televizyon kanallarında kullanılan aletlerin değişmesini ve gelişmesini, yeni teknolojiye ayak uydurmaya olan etkisinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz üç kişi olup genele oranı ise %78,57 ve etkisinin az olduğunu söyleyenlerin sayısı dokuz olup genele oranı ise %21,42'dir.

İletişim teknolojisinin çıkardığı yeni yöntemler ile birlikte yeni çalışma sistemleride ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda iletişim teknolojisi var olan sistemleri de büyük oranda etkilemiştir. Ankette katılımcıların büyük oranı iletişim teknolojisinin yeni sistemleri büyük oranda etkilediğini söylemektedirler. Az bir kısmı da iletişim teknolojisinin yeni sistemleri pek etkilemediğini söylemektedirler.

Modern iletişim teknolojisini istenilen seviyede kullandıklarını ve bu durumun gerektirdiği teknik araçları düzenleyip kullanmalarının çok etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı yirmi yedi kişi olup genele oranı ise %64,28 ve az etkili olduğunu söyleyenlerin sayısı on dört kişi olup genele oranı ise %33,33'tür. Etkili olmadığını söyleyenlerin sayısı bir kişi olup genele olan 2.38'dir.

Kürt yapımcılar modern teknolojinin özelliklerini, çalışmalarında büyük oranda kullanmaktadırlar. Aynı zamanda bu teknolojiyi ihtiyaca uygun bir şekilde kullanmaktadırlar. Katılımcıların çoğu iletişim teknolojisinin istenilen düzeyde kullanıldığını söylemektedir. Az bir kısmıda bunu daha az etkili bulmaktadırlar.

İletişim teknolojisinin televizyonlarda titiz ve kaliteli programlar üretilmesindeki etkinin çok olduğunu söyleyenlerin sayısı otuz dokuz kişi olup genele oranı %92,86 ve az olduğunu söyleyenlerin sayısı üç kişi olup genele oranı ise %7,14'tür.

Günümüzde izleyiciler bir sürü teknolojik alternatif içindeler bu nedenle izleyici en kaliteli olanı seçiyor. Kürt televizyonlarında bunu göz önünde bulundurarak en kaliteli olanı üretmeye çalışmaktadırlar. Katılımcıların büyük çoğunluğu iletişim teknolojisini kalite üzerinde büyük etkisi olduğunu düşünürken çok az bir kısmıda bu etkinin az olduğunu düşünmekte.

Kürdistan kanallarında yapımcılar işlerini kolaylaştırmak ve geliştirmek için çeşitli programlar kullanmaktadırlar. Anket katılımcılarının kullandıklarını belirttiği programlar şu şekildedir:*

3.3.1. Yapımcıların Kullandıkları Programlar

İletişim teknolojisinin getirdiği teknik özellikler ve ayrıcalıklar dışında daha çok yetenek gerektiren programlarda yapımcıların ve çalışanların işlerini büyük oranda kolaylaştırmıştır.

* Anket katılımcılarının belirtmiş olduğu bu programlar, her birinin kullandığı program sayısının farklı olması ve aynı programın birkaç kişi tarafından kullanılması nedeni ile istatistik oluşturma ihtiyacı görülmemiştir. Ayrıca katılımcılardan kullandıkları programları yazmaları istendiği için tablo yapılmamıştır.

Katılımcılar en çok Adobe Photoshop ve Adobe After Effects programını kullanmaktadırlar. Anketten elde edilen verilere göre katılımcıların bir çok programı kullanmaktadırlar.

3.3.2. Yapımcıların Kullandıkları En Önemli Uygulamalara İlişkin Yanıtlar

Skype uygulamasını kullanan on dört kişi olup genele oranı %33,33, Viber uygulamasını kullanan on sekiz kişi olup genele oranı %42,85, Whatsapp uygulamasını kullanan altı kişi olup genele oranı %14,28 ve FaceTime uygulamasını kullanan dört kişi olup genele oranı %9,52'dir.

Katılımcılar iletişim teknolojisinin sosyal medya alanında iyi kullanılmaktadırlar. Hızlı ve anlaşılır bir iletişim için günümüzde bir çok uygulama vardır. Ankete göre de katılımcıların büyük çoğunluğu Skype ve Viber uygulamasını kullanmaktadırlar. Whatsapp ve FaceTime programları daha az kullanılmakta. Bu uygulamalarla çok kolay bir şekilde konuklar canlı yayına çıkarılabiliyor ve olay yerine bu uygulamalar sayesinde çok hızlı yayılıyor.

SONUÇ

Araştırmada katılımcıların çalıştıkları kurum, bu kurumlardaki pozisyonları, çalıştıkları süre, herhangi bir kursa olan katılımları, kursun yerine ve türüne ilişkin özellikleri frekans analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmaya en çok diğer kanallarda çalışan kişilerin katılım gösterdiği ve Rudaw TV, NRT ve Kurdsat kanallarından da eşit katılım olduğu görülmüştür. Katılımcıların %45,23 oran ile en fazla çalıştıkları pozisyon program yapımcılığı, ardından %23,80 ile eşit oranda çalıştıkları pozisyonlar ise haber yapımcılığı ve yayın yapımcılığıdır. Kürt televizyonlarını bölümlere ayırırsak, önem derecesi en yüksek olan program yapımcılığı bölümüdür. Haber yapımcılığı ve yayın yapımcılığına verilen program yapımcılığına göre biraz daha arka plandadır.

ÇALIŞAN BAKIMINDAN SONUÇ

Araştırmaya katılan katılımcıların medya sektöründe çalışma süreleri incelendiğinde çalışma süresinin on yıl ve üzeri olan katılımcıların %35,72 oran ile en fazla olduğu görülmüştür. Araştırmada görüldüğü üzere Kürt kanallarında çalışanların deneyim süresi uzundur. Aynı zamanda uzun yıllar çalıştıkları için birikimli bir tecrübe oluşmuştur. Bu nedenle çalışanların çoğu basın yayın hayatlarında hem geleneksel hemde yeni medya alanlarında deneyim sahibi olmuşlardır.

Araştırmada katılımcıların herhangi bir kursa katılıp katılmadığı incelendiğinde katılımcıların %69 oran ile kurslara katılım gösterdiği ve katılımcıların en çok kendi bölgelerindeki kursları tercih ettikleri görülmüştür. Analiz sonuçlarından medya sektöründe çalışan katılımcıların %38,09 oran ile en fazla program yapımcılığı alanında kurs gördükleri sonucuna varılmıştır. Katılımcılar bölgesel şartlar ve vize sorunları nedeniyle daha çok kendi bölgelerinde ki kursları tercih etmektedirler. Katılımcılar aynı zamanda daha çok program yapımcılığına yönelik kursları tercih etmektedirler.

Katılımcıların %64,28 oran ile çoğunluğunun iletişim teknolojisini ve modern teknolojiyi iyi seviyede kullandıkları görülmüş, kullanılan teknolojinin %52,38 oran ile modern dünyada kullanılan teknoloji ile aynı seviyede olduğu ve %66,66 oran ile kullanılan teknolojinin önemini ve neye göre kullandıkları bilincinin olduğu görülmüştür. Çalışanların modern iletişim teknolojisini kullanmasının teknolojinin anlama ve duyumsamanın performanslarında arz ettiği önemin %80,96 ile etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Genel itibari kullanılan teknoloji modern teknolojiye uygundur. Aynı zamanda modern teknolojiye hızlı bir şekilde uyum sağlanmaktadır.

Araştırma Yanıtlarından modern iletişim teknolojisinin, Kürdistan kanallarında çalışmakta olan yapımcıların sorumluluklarını yerine getirmesi hususunda sağladığı zaman tasarrufunun %78.58 oran ile olumlu olduğu görülmüş ve %95,24 oran ile modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile medya kurumlarının büyük bir tasarruf elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Genel itibari kullanılan teknoloji modern teknolojiye uygundur. Aynı zamanda modern teknolojiye hızlı bir şekilde uyum sağlanmaktadır.ile kullanılan Yapımcıların değerlendirmelerine göre. Yapımcıların yarısına yakını da bu fikre katılmamakta ve kullanılan teknolojinin modern teknolojiye az uygun olduğunu düşünmektedirler.

İZLEYİCİ BAKIMINDAN SONUÇ

Medya sektöründe başarılı olmanın ana etkenlerinden biri izleyicilerden gelen görüş, istek ve temennileri dikkate almak olduğundan iletişim teknolojisinin izleyicilerle olan iletişimde önemli bir rolü olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca iletişim teknolojisinin kullanılması ile medya kurumu işlerinin karışması ve zorlaşması bağlamındaki etkisi ele alındığında Kürdistan kanallarının işleri üzerinde zorlaştırıcı bir durumun olmadığı görülürken medya sektöründe klasik yöntemlerle çalışanların yorumlarına bakıldığında ise sonuç işlerin zorlaştığı yönündedir. . Modern teknolojinin kullanımı toplum üzerinde ki etkileşime büyük oranda etki etmektedir. Aynı zamanda modern teknoloji topluma geri dönüt (Feed Back) imkanı sağlamaktadır.

Modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının mesleklerinde yetkinliğe sahip çalışanların aldıkları ücretlerin üzerindeki etkisi incelendiğinde %71,41 oran ile iletişim teknolojisini medyada ustaca kullananlar ve uzmanlığı olanların ücret beklentileri yüksek olduğu görülmüştür.

Kürdistan medya kurumlarının modern iletişim teknolojisinin temininde %45.85 oran ile orta seviyede kolaylık sağlandığı ve modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile kurumların çalışmasında uyum, yakınlaşma ve koordinasyon etkisi incelendiğinde ise %71.42 oran ile olumlu bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Modern teknolojinin temini konusunda genel itibari ile televizyon kurumları çalışanlara kolaylıklar sağlamakta ve gereken teknoloji temin edilmektedir.

Araştırma Yanıtlarından Kürdistan televizyonlarında modern iletişim teknolojisinin kullanılması sonucunda medya ile medya ürünlerinin artırılmasında ve ihtiyaçların karşılanmasındaki önemin %83.33 ile önemli derecede yüksek olduğu görülmüştür. Modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile medya kurumlarının televizyonculuğu geliştirmesi ve sanatsal etkisi incelendiğinde katılımcıların tamamının katıldığı görülmüştür.

Kürdistan medya kuruluşlarında modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile medya çalışanları arasındaki rekabet, yeteneklerin gelişimi ve iletişim teknolojisinde etkinliğin artırılmasını %97,62 oran ile olumlu etkilediği ve medyadaki yeni buluşların arttığı ve medya kalite seviyesinin yükseldiği sonucuna varılmıştır.

Araştırma Yanıtları incelendiğinde modern iletişim teknolojisinin doğru ve faydalı bir şekilde kullanılması için medya çalışanlarının iyi bir eğitim görmelerinin gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Modern iletişim teknolojisinin kullanımı ile televizyon programlarında yazılımların kullanımı ile programların daha cazip bir hale getirilmesinin izleyicilerin dikkatini çekmesindeki rolünün önemli derecede yüksek olduğu görülmüştür.

İletişim teknolojisinin Kürdistan kanallarında kullanılmasının medyanın hazırlanılmasında enerjiyi az kullanma, zamanı değerlendirme ve parasal tasarruf sağlamaya olan katkısının %92,86 oran ile çok yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Modern iletişim teknolojisinin televizyonculukta yanlışların düzeltilmesi ile sanatsal hataların görülmesinde ve bu hataların düzenlenmesinde %97,62 oran ile önemli bir rol aldığı görülmüştür. Modern teknolojinin gelişimi ile birlikte hata oranı azalırken aynı zamanda hataların düzeltilmeside daha kolay olmuştur.

İÇERİK BAKIMINDAN SONUÇ

Modern iletişim teknolojisinin kullanılmasının Kürdistan televizyonculuğunda yeni iş ve sanatsal yönlerin ortaya çıkarılmasıyla bunun medya üzerindeki yansımaları incelendiğinde iletişim teknolojisi ile yeni sanatların keşfi ve bunun yapımcıların tercihlerini arttırıp program, haber ve belgesel gibi medya uğraşları üzerindeki etkisi %97,62 oran ile ortaya konulmuştur. Ayrıca medya alanında kullanılan yazılım ve tasarım programlarının sağladığı fayda ortaya çıkmıştır. Bir çok sanatsal yönden modern iletişim teknolojileri, sanatsal faaliyetleri izleyiciye başarılı bir şekilde ulaştırmıştır. Araştırmada görüldüğü gibi katılımcıların büyük çoğunluğu modern iletişim teknolojilerinin sanatsal faaliyetler üzerindeki etkisinin fazla olduğunu düşünmektedir

Araştırma Yanıtlarından modern iletişim teknolojisinin Kürdistan medya sektöründe yeni uğraş alanları ve sorumlulukları ortaya çıkardığı sonucuna varılmıştır. Kürdistan kanalları yapımcılarının, içeriğin oluşturulması ve iletilmesinin programa yansımaları önemsedikleri %97,62 oran ile görülmüştür. Modern iletişim teknolojisinin yapımcıların haber kaynağına, olay yerine, sorumlu organlara ulaşmasını, medya organlarını ve bunlardan faydalanmasını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Modern iletişim teknolojisi bakımından televizyonculuk ve habercilikte %97,62 oran ile yeni yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Kürdistan kanalları yapımcılarının, modern iletişim teknolojisini istenilen seviyede kullandıkları ve bu durumun gerektirdiği teknik araçları düzenleyip kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Teknolojinin yeni tekniklerinin gelişmesi ile sanat ürünlerinin üretilmesine, montaj ve arşivlemeye etkisi incelendiğinde yeni tekniklerin etkisinin %90,47 oran ile çok yüksek olduğu görülmüştür. İletişim teknolojisinin kullanımı medyada yeni yöntemlerin kullanılmasını gerektirdiği ve kullanılmakta olan HD sistemleri televizyon kanallarında kullanılan aletlerin değişmesini ve gelişmesini, yeni teknolojiye ayak uydurabilmek için zorunlu kıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma Yanıtlarından Kürdistan kanalları yapımcılarının, %80.95 oran ile modern iletişim teknolojisini istenilen seviyede kullandıkları ve bu durumun gerektirdiği teknik araçları düzenleyip kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Yeni teknolojiye uyum sağlanabilmesi için alınacak gerekli değişikliklerin önemli derecede yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

İletişim teknolojisinin medyanın açıklık ve kalitesine etkisine bakıldığında iletişim teknolojisinin %92.86 oran ile televizyonlarda titiz ve kaliteli programlar üretilmesindeki rolünün oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak yapımcıların işlerini kolaylaştırmak ve geliştirmek için kullandıkları programlar ve uygulamalar incelendiğinde; en çok kullanılan programların Adobe Photoshop ve Adobe After Effects olduğu, en çok kullanılan uygulamaların ise Viber ve Skype olduğu görülmüştür. Bu uygulamalarla çok kolay bir şekilde konuklar canlı yayına çıkarılabiliyor ve olay yerine bu uygulamalar sayesinde çok hızlı ulaşıyor.

KAYNAKÇA

- Al-Ahmad, Tayyeeb. «Dijital Kamera ve Mobil Telefon,» Çağın Dili Dergisi 49 (2014): 54-65.
- Al-Hashemi, Majeed. Teknoloji ve Kitle İletişim Araçları. Ürdün: Dar-Usama Yayınları:, 2014.
- Altunay, Meltem Cemiloğlu. Radyo ve Televizyon Programcılığının Temel Kavramları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2012.
- Al-Yahyawi, Yahya. Medya Teknolojisinden Birkaç Sayfa. Beyrut: Dar Taliye, 2014.
- Bahaddin Ahmed Kurdsat televizyonun kurulmasına ilişkin araştırma ve incelemeler, basılmamış Bağdad üniversitesi 2007.
- Bay, Nurettin. Radyo ve Televizyon Yayıncılığı. İstanbul: Nüve Kültür Merkezi Yayınları, 2007.
- Connell, Ian. «'Progressive' Pedagogy?» Screen;Vol. 24 Issue 3 4 (1983): 50.
- Falik Eldin Kakayi (Kürt Gazeteciliğinin Gelişim Tarihi) Zaman Gazetesi 1286. Sayısı 144-8-2002.
- Fatma Hüseyin, Uydu yayıncılığı, Ürdün – Amman, Usama Yayınevi, 2010.
- Gökçe, Gürol. Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği. İstanbul: Der Yayınları, 2012.
- Gürcan, Halil İbrahim, ve Erkan Yüksel. Habercinin El Rehberi - Soru ve Örneklerle Toplama ve Yazma Kural ve Teknikleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Hawar Mahmud Resul (Kürt basın yayınında uydu kanallarının etkisi) İskenderiye baskısı 2013.
- Hawre Mahmud Resul Yüzyüze görüşme.
- Hekim Osman Hamid (Kurdistan'da Uydu yayınına geçiş sürecinin genel basın yayın alanında ki etkileri) Ster yayınevi 2013.
- Hemin Teyfik Kurdsat uydu televizyonunun Süleymaniye de kuruluş tarihi Roşenbir Basım evi 2011.
- Işıklar, Hakan Cem. Kuramdan Uygulamaya Profesyonel TV Haberciliği. İstanbul: Nobel Yayıncılık, 2002.
- İbrahim Faraşi, Vin televizyonunun Kurucusu www.Pertok.com
- Kaptan, Ali. Haberciliğin Temel Kuralları ve Röportaj Teknikleri (Radyo ve Televizyon Haberciliği). İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2008.

- Kaptan, Ali. Radyo-Televizyon Haberciliği ve Metin Yazma-Röportaj Teknikleri. İstanbul: Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1999.
- Kars, Neşe. Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin. İstanbul: Derin Yayınları, 2003.
- Kerim Şalbi, Basın Yayın Sözlüğü, 2. Cilt, 1994.
- Kılıç, Levend. Görüntü Estetiği. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2003.
- Kurdistan ekonomi bakanlığı tüzüğünden 2008.
- Lezna Balind, Arap Uydu Yayını, 2011 Yıllık Raporu, sayfa40.
- Morgül, Avni. Dijital Televizyon Uydu ve Karasal Yayın Sistemleri. İstanbul: Uydu Dünyası Eğitim Yayınları, 2002.
- Mutlu, Erol. Televizyonda Program Yapımı. Ankara: Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 1995.
- Parsa, Seyide. Televizyon Haberciliği ve Kuramları. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1993.
- Rigel, Nurdoğan. Elektronik Rönesans, Uydu Yayın ve Kablolulu TV Teknolojisiyle İzlenen Körfez Savaşı. İstanbul: Der Yayınları, 1991.
- Schneider, Wolf ve Raue, ve Paul Josef. Gazetecinin El Kitabı (Çeviren: Işık Aygün). Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, 2000.
- Şeker, Mustafa. «Televizyon Haberciliğinde Küresel Format Ve Haberciliğe Etkileri.» Birinci Uluslararası İletişim Sempozyumu. Girne: Girne Amerikan Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2006. 36-44.
- Şeker, N. Tülay. Teknoloji ve Televizyon. İstanbul: Literatürk Yayınevi, 2009.
- Şerif Derviş Elban, Teknolojik Gelişmelerin Tehlikeleri Ve Toplumsal Karmaşa, Kahire, Sina ve Mısır Baskısı. 2. Cilt 2005, Sayfa 11.
- Telg, Ricky. «News Writing for Television and Radio.» UF/IFAS Extension. 2015. <https://edis.ifas.ufl.edu/pdf/WC/WC19300.pdf> (12 12, 2016 tarihinde erişilmiştir).
- Tokgöz, Oya. Temel Gazetecilik. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal, Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1991.
- Uğurlu, Faruk, ve Şerife Öztürk. Türkiye'de Televizyon Haberciliği Özel Televizyon Kanallarının Getirdikleri. Konya: Tablet Kitapevi, 2006.

Usam Fazıl Razi, Mezopotamya Yayınevi, Bağdad, 2013, sayfa153.

Uyguç, Ünal, ve Ali Genç. Radyo Televizyon Haberciliği. İstanbul: Avcıol Yayınları, 1998.

المصادر العربية

- حكيم عثمان حميد. دور تكنولوجيا الاتصال في تطوير العمل الإعلامي في كردستان. السليمانية. مطبعة سردم, 2013.
سمير محمد حسين، بحوث الأعلام، الأسس والمبادئ، عالم الكتب، القاهرة، 1976.
شريف درويش اللبان، تكنولوجيا الاتصال الاخطار والتاثير الاجتماعي، القاهرة مطبعة مصر ولبنان، 2005.
عبدالله خمود سليمان، النهاج و كتابة تقرير البحث في العلوم السلوكي مالكتب الانكلو مصري، القاهرة، 1973.
فاطمة حسين عواد، الاعلام الفضائي، الأردن، عمان، مطبعة اسامة، 2010.
كرم شلبي، معجم المصطلحات الإعلامية، (بيروت، مطبعة جيل، ج 2، 1994 .
محمد عبد الحميد، البحث العلمي في الدراسات الإعلامية، عالم الكتب، القاهرة، 2000.
نائل عبد الحافظ العواملة، أساليب البحث العلمي والأسس النظرية و تطبيقاتها، دار الجامعة الأردنية، عمان، 1995.

ژیدهرین کوردی

- هاوری محمود رسول، رولئ كهنايت كوردی بیت نسمانی د بئكه هاندنا چكاكئ سفیل دا، الاسكندريه، 2013.
وسام فازل رازی، راگه هاندنا نئزگهئ وتله قزومی یا نئقدهولتئ، بغداد، جابخانا ميزوبوتاميا، 2013.
لژنا بلند یا ههماهنگیئ دناقبهرا كهنايتن عمرهئی دا (پهخشئ نسمانی بن عمرهئی راپورتا سالانه 2011)،
جابریت نئزگیت دهولتئن عمرهئی.
برایم فهرشی، تله وزیون لهنیوان دامهزراندن و دازراندنا، سلیمانی، جابخانا سهردهم، 2007.
فلك الدين كاكی (میژوی روژنامهگوریا كوردی وقوبناغیت پئشكهفتنا وئ) روژناما (الزمان) ژدماره 1286، ل 2002
موحه مههد خدر مهولود، بزافی روژنامهگهري حكومهتهكانی كوردستان، و مزارهتی روژشبییری، ههولئیر، 1999.
هیمن توفیق، میژووی كهنالهكانی كوردی له شاری سلیمانی، آرپیل، 2011.

Röportajlar

- Amanc Ahmed, Kurdsat Yöneticisi, 2.2.2017
- Aso Ali, NRT TV Eğitim Merkezi Bölümü Sorumlusu, 2.3.2016
- Avat Ali, NRT TV Kanal Müdürü, 1.2.2016
- Awat Necmeddin, Kurdsat Yürütme Koordinasyon Üyesi, 27.1.2016
- Bahaddin Ahmed, Peşawa Yazarı, 1.27.2016
- Bekir Ferec, Kurdsat Kamera Bölüm Şefi, 1.27.2016
- Cemal Ali, Kurdsat Haber Hazırlama Merkezi, 1.8.12016
- Derun Gijen, NRT2 Genel Müdürü, 15.2.2016
- Diyar Taha Ali, Kurdsat Gazetesi, 1.3.2016
- Habib Ahmed, NRT TV İncest Bölüm Şefi, 2.3.2016
- Kamuran Mehmed Salih, Kurdsat Televizyonu Haber ve Sağlık Bölümü, 27.1.2017
- Kawa Ahmed, NRT TV Haber Merkezi Müdürü, 5.3.2016
- Kawa Emin, Kurdsat İdare Müdürü, 2.2.2017
- Kemal Eauf Muhammed, Kurdsat Radyosu Sanatçısı, 23.12.2016
- Kuşan Ali, NRT TV İdari Bölüm Sorumlusu, 2.2.2017
- Mikrim Ali , Kurdsat İdari Müdürü, 2.2.2017
- Mikrim Ekber, NRT TV Teknik Bölüm Şefi ve Haber Bölümü Sorumlusu, 3.3.2016
- Mükerrem Ekber, NRT TV Sanatsal Çalışmalar Bölüm Sorumlusu, 2.3.2016
- Neriman Sabir, Cemaver Televizyonu Genel Müdürü, 24.12.2015
- Nuner Fetah, NRT TV Araştırma Bölümü Sorumlusu, 2.3.2016
- Ömer Dilpak, NRT Eski Personel Müdürü, 21.12.2016
- Osman Nuri, Kurtsat Montaj Bölüm Şefi, 27.1.2016
- Rebuar Ebdurrahman, NRT TV Program Bölümü Sorumlusu, 13.3.2016
- Saman Mahmud, NRT TV Fotoğrafçılık ve Kameraman Bölümü Sorumlusu, 3.2. 2016
- Serkewt Ali Habib, Kurdsat Arşiv Bölüm Şefi, 27.1.2016
- Seyda Latif Nerweyi, Kurdsat Haber Merkezi Müdür Yardımcısı, 30.1.2016
- Sirwan Celal Kurdsat Televizyonu irtibat,ilişki bölüm şefi röpotaj 27.1.2016
- Tuana Enver Abdulkadir, NRT İdari Bölüm Yöneticisi, 28.3.2016
- Yusuf Habin Yunus, Kurdsat Kültür Bölümü Sorumlusu, 1.27. 2016
- Zana Mahmud Osman, NRT TV Kanalı Halkla İlişkiler Bölümü Sorumlusu, 3.3.2016
- Ziyad Tarik, NRT TV Teknik Bölüm Sorumlusu, 29.3.2016

EKLER (TABLOLAR)

Ek A. Kişisel Bilgilere İlişkin Yanıtlar

Tablo 2. Katılımcıların Çalıştığı Televizyon Kurumlarına İlişkin Yanıtlar

Kurum	Sayı	Oran
Rudaw	10	%23.8
Kurdsat	10	%23.8
NRT	10	%23.8
Diğerleri	12	%28.6
Toplam	42	%100

Tablo 3. Katılımcıların Çalıştığı Kurumlar ve Bu Kurumlardaki Pozisyonlarına İlişkin Yanıtlar

	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran
Program Yapımcısı	3	%7.14	8	%19.04	3	%7.14	5	%11,90	19	%45,23
Haber Yapımcısı	3	%7.14	2	%4,76	2	%4,76	3	%7.14	10	%23,80
Yayın yapımcısı	3	%7.14	0	%0	3	%7.14	4	%9.52	10	%23,80
Diğerleri	1	%2.38	0	%0	2	%4,76	0	%0	3	%7.14
Toplam	10	%23,80	10	%23,80	11	%26,80	13	%.30.95	43	%100

Tablo 4. Katılımcıların Medya Kurumlarında Çalıştığı Süreye İlişkin Yanıtlar

Çalışma Süresi	Rudaw		KurdSAT		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Yıl	Oran	Yıl	Oran	Yıl	Oran	Yıl	Oran	Yıl	Oran
1-3 yıl arası	1	%2.38	2	%4.76	2	%4.76	0	%0	5	%11.90
4-7 yıl arası	4	%9.52	0	%0	4	%9.52	6	%14.28	14	%33.33
8-10 yıl arası	3	%7.14	0	%0	3	%7.14	2	%4.76	8	%19.04
10 yıl üzeri	2	%4.76	8	%19.04	1	%2.38	4	%9.52	15	%35.71
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.56	42	%100

Tablo 5. Katılımcıların Herhangi Bir Kursu Katılıp Katılmama Durumuna İlişkin Yanıtlar

Kursa katılma durumu	Rudaw		KurdSAT		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran
Evet	8	%19.04	9	%21,42	7	%16,66	5	%11.90	29	%69
Hayır	2	%4,76	1	%2,38	3	%7.14	7	%16,66	14	%31
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	11	%23.80	12	%28.56	43	%100

Tablo 6. Katılımcıların Katıldıkları Kursun Yerine İlişkin Yanıtlar

Kursa katılanlar	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran	Kişi	Oran
Yurt İçi	5	%11.90	9	%21.42	6	%14.28	4	%9.52	24	%57.11
Yurt Dışı	3	%7.12	0	%0	1	%2,38	1	%2,38	5	%11.89
Toplam	8	%19.04	9	%21.42	7	%16.66	5	%.11.90	29	%69

Tablo 7. Katılımcıların Katıldığı Kursun Türü Veya Alanına İlişkin Yanıtlar

Katılan Kurs Türü	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran
Program Yapımcısı	3	%7.14	8	%19.04	3	%7.14	5	%11.90	19	%45.23
Haber Yapımcısı	3	%7.14	2	%4.76	2	%4.76	3	%7.14	10	%23.80
Belgesel Yapımcısı	3	%7.14	0	%0	3	%7.14	4	%9.52	10	%23.80
Diğerleri	1	%2.38	0	%0	2	%4.76	0	%0	3	%7.14
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	11	%26.80	13	%.30.95	42	%100

Tablo 8. Katılımcıların Teknolojiyi Kullanma Düzeyine İlişkin Yanıtlar

Teknolojiyi Kullanım Düzeyi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran
İyi	5	%11.90	8	%19.04	7	%16.66	7	%16.66	27	%64.28
Orta	5	%11.90	2	%4.76	3	%7.14	5	%11.90	15	%35.72
Az	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Kullanmıyor	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 9. Kürdistan’da Kullanılan Teknolojinin Modern Teknolojiye Uygunluğuna İlişkin Yanıtlar

Modern Teknolojiye Uygunluğu	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran
İleri Derecede uygun	8	%19.4	5	%11.90	5	%11.90	4	%9.52	22	%52.38
Az Uygun	2	%4.76	5	%11.90	5	%11.90	3	%7.14	20	%47.62
Uygun Değil	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 10. Kullanılan Modern Teknolojiye Yetkinlik ve Farkındalığa İlişkin Yanıtlar

Modern Teknolojiye Yetkinlik	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran
İleri Derecede Yetkin	8	%19.05	5	%11.90	6	%14.29	9	%21.43	28	%66.67
Az Yetkin	2	%4.77	5	%11.90	4	%9.52	3	%7.14	14	%33.33
Yetkin Değil	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 11. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanılmasını Anlama ve Duyumsamanın Performans Konusunda Arz Ettiği Öneme İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin Performansa Etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran
İleri Derecede Etkili	9	%21.43	6	%14.29	10	%23.81	9	%21.43	34	%80.96
Az Etkili	2	%2.38	4	%9.53	0	%0	3	%7.14	8	%19.04
Etkili Değil	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 12. İletişim Teknolojisinin Zaman Tasarrufu Bağlamındaki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin Zaman Tasarrufundaki Rolü	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Oran
İleri Derecede Etkili	10	%23.81	5	%11.90	8	%19.05	10	%23.81	33	%78.58
Az Etkili	0	%0	3	%7.14	2	4.76	2	%4.76	7	%16.66
Etkili Değil	0	%0	2	%4.76	0	%0	0	%0	2	%4.76
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 13. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumlarının Harcamasındaki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Harcama Durumu	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Oran
Çok Azaltıyor	6	%14.28	3	%7.14	2	%4.27	11	%26.19	22	%52.38
Biraz	4	%9.52	7	%16.66	6	%14.29	1	%2.38	18	%42.86
Azaltmıyor	0	%0	0	%0	2	%4.76	0	%0	2	%4.76
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 14. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Toplum İle Etkileşimdeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Etkileşimdeki Rolü	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad	Ad	Oran	Ad	Oran	Ad
Çok etkili	10	%23.80	7	%16.66	7	%16.66	10	%23.80	34	%80.95
Az etkili	0	%0	3	%7.14	3	%7.14	2	%4.76	8	%19.05
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 15. İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Medya Kurumunun İşleyişi ve çalışmaları Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknoloji ile medya işlerinin zorluğu	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
İleri derece zorlaştırdı	0	%0	1	%2.38	0	%0	0	%0	1	%2.38
Az zorlaştırdı	4	%9.52	3	%7.14	6	%14.28	2	%4.76	15	%35.71
Zorlaştırmadı	6	%14.28	6	%14.28	4	%9.52	10	%23.80	26	%61.90
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 16. Modern İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Çalışan Maaşları Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin maaşlara etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkili	1	%2.38	2	%4.76	1	%2.38	6	%14.8	10	%23.80
Az etkili	6	%14.28	2	%4.76	8	%19.4	4	%9.52	20	%47.61
Etkisi yok	3	%7.14	6	%14.28	1	%2.38	2	%4.76	12	%28.57
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 17. Medya Kurumlarının Modern İletişim Teknolojisini Temininde Kolaylık Sağlamasına İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin temininde kolaylık	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok kolaylık sağlıyor	7	%16.66	4	%9.52	2	%4.76	4	%9.52	17	%40.48
Az kolaylık sağlıyor	3	%7.14	5	%11.90	6	%14.28	5	%11.90	19	%45.85
Kolaylık sağlamıyor	0	%0	1	%2.38	2	%4.76	3	%9.52	6	%14.28
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 18. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumlarındaki Kordine Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin koordine etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	7	%16.66	6	%14.28	7	%16.66	10	%23.80	30	%71.42
Az etkisi var	3	%7.14	3	%7.14	3	%7.14	2	%4.76	11	%26.19
Etkisi yok	0	%0	1	%2.38	0	%0	0	%0	1	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 19. İletişim Teknolojisinin Medya Üretimini Artırma ve Gereçlerini Temin Etmedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin medya üretimine etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	7	%16.66	8	%19.04	11	%26.19	35	%83.33
Az etkisi var	1	%2.38	3	%7.14	2	%4.76	1	%2.38	7	%16.66
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 20. İletişim Teknolojisinin Televizyonculuğu Geliştirmesi ve Medya Kurumları Üzerindeki Sanatsal Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin sanatsal etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	8	%19.04	6	%14.28	10	%23.80	33	%78.57
Az etkisi var	1	%2.38	2	%4.76	4	%9.42	2	%4.76	9	%21.42
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 21. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya Kurumu Çalışanları Arasındaki Rekabetteki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin rekabetteki etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	10	%23.80	6	%14.28	6	%14.28	10	%23.80	32	%76.20
Az etkisi var	0	%0	4	%9.52	3	%7.14	2	%4.76	9	%21.42
Etkisi yok	1	%2.38	0	%0	0	%0	0	%0	1	%2.38
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 22. Modern İletişim Teknolojisinin gelişimi ile yapımcıların kendilerinin yenilemesi ve yeni teknolojiyi öğrenmelerinin çalışanlar üzerinde etkisine ilişkin yanıtlar

Eğitim İhtiyacı	Rudaw		Kursat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok ihtiyaç var	10	%23.80	8	%19.04	9	%21.42	12	%28.57	39	%92.86
Az ihtiyaç var	0	%0	2	%4.76	1	%2.38	2	%4.76	3	%7.14
İhtiyaç yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 23. İletişim Teknolojisinin Kullanılmasının Televizyon Programlarındaki Konu ve İzleyicileri Etkilemedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Etkileme rolü	Rudaw		Kursat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	7	%16.66	9	%21.42	10	%23.80	35	%83.33
Az etkisi var	1	%2.38	3	%7.14	1	%2.38	2	4.76	7	%16.66
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 24. İletişim Teknolojisinin Kullanımı ile Vakit, Nakit ve Emek Tasarrufundaki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Tasarruftaki rolü	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	7	%16.66	5	%11.90	6	%14.28	9	%21.42	27	%64.28
Az etkisi var	3	%7.14	5	%11.90	2	%4.76	2	%4.76	12	%28.58
Etkisi yok	0	%0	0	%0	2	%4.76	1	%2,38	3	%7.14
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 25. İletişim Teknolojisinin Medyanın Sanatsal Düzenlenmesindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Sanatsal düzenleme etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	7	%16.66	10	%23.80	3	%7.14	7	%16.66	27	%64.29
Az etkisi var	2	%4.76	0	%0	7	%16.66	5	%11.90	14	%33.33
Etkisi yok	1	%2.38	0	%0	0	%0	0	%0	1	%2.38
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 26. İletişim Teknolojisinin Modern Sanatın Keşfindeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Modern sanatın keşfindeki rol	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	8	%19.04	7	%16.66	11	%26.19	35	%83.33
Az etkisi var	0	%0	2	%4,76	3	%7.14	1	%2,38	6	%14.28
Etkisi yok	1	%2,38	0	%0	0	%0	0	%0	1	%2,38
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 27. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Yeni Sorumluluklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin sorumluluklardaki rolü	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	7	%16.66	7	%16.66	6	%14.28	7	%16.66	27	%64.29
Az etkisi var	3	%7.14	3	%7.14	4	%9.52	5	%11.90	15	%35.71
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 28. İletişim Teknolojisinin Kullanımının Medya İçeriği Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin içeriğe etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	6	%14.28	7	%16.66	6	%14.28	8	%19.08	27	%64.29
Az etkisi var	4	%9.52	3	%7.14	3	%7.14	4	%9.52	14	%33.33
Etkisi yok	0	%0	0	%0	1	%2.38	0	%0	1	%2.38
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 29. İletişim Teknolojisinin Yapımcının Haber Kaynaklarına Yakınlaşmasındaki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin habere yakınlığa etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	9	%21.42	6	%14.28	8	%19.04	32	%76.19
Az etkisi var	1	%2.38	1	%2.38	4	%9.52	4	%9.52	10	%23.80
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 30. İletişim Teknolojisinin Televizyonculukta Yeni Yöntemler Üzerindeki Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin yeni yöntemlere etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	9	%21.42	9	%21.42	8	%19.04	9	%21.42	35	%83.34
Az etkisi var	1	%2.38	1	%2.38	2	%4.76	2	%4.76	6	%14.28
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	1	%2.38	1	%2.38
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 31. Teknolojide Yeni Tekniklerin Gelişmesinin Montajlama ve Arşivlemedeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin arşivlemeye etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	10	%23.80	9	%21.42	8	%19.04	11	%26.19	38	%90.47
Az etkisi var	1	%2.38	1	%2.38	8	%7.14	2	%4.76	4	%9.52
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 32. İletişim Teknolojisinin Yeni Yöntem ve Sistemlerin Ortaya Çıkmasına Etkisine İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin yöntem ve sisteme etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	10	%23.80	9	%21.42	6	%14.28	11	%26.19	33	%78.58
Az etkisi var	3	%7.14	2	%4.76	4	%9.52	3	%7.14	9	%21.42
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 33. Yapımcıların İletişim Teknolojisini İstenilen Düzeyde Kullanması ve Teknik Araçları Düzenlemelerindeki Rolüne İlişkin Yanıtlar

Teknolojinin kullanıma etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	10	%23.80	7	%16.66	7	%16.66	10	%23.80	34	%80.95
Az etkisi var	0	%0	3	%7.14	3	%7.14	2	%4.76	8	%19.05
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 34. İletişim Teknolojisinin Medyanın Açıklık ve Kalitesine Etkisine Yönelik Yanıtlar

Teknolojinin kaliteye Etkisi	Rudaw		Kurdsat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Çok etkisi var	10	%23.80	10	%23.80	7	%16.66	12	%28.57	39	%92.86
Az etkisi var	0	%0	0	%0	3	%7.14	0	%0	3	%7.14
Etkisi yok	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0	0	%0
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100

Tablo 35. Yapımcıların Kullandıkları Programlar

Adobe After Effects	10	Adobe Photoshop	20
Adobe Premiere Pro	8	iNEWS	6
Final Cut Pro	8	Streambox	3
EDIUS	6	FTP	7
3D Max	1	LiveU	6
CINEMA 4D	1	Adobe Audition	5

Tablo 36. Yapımcıların Kullandıkları En Önemli Uygulamalara İlişkin Yanıtlar

Kullanılan uygulama	Rudaw		Kursat		NRT		Diğerleri		Toplam	
	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet	Adet	Oran	Adet	Oran	Adet
Skype	4	%9.52	4	%9.52	4	%9.52	2	%4.76	14	%33.33
Viber	4	%9.52	3	%7.14	5	%11.90	6	%14.28	18	%42.85
Whatsapp	1	%2.38	1	%2.38	1	%2.38	3	%7.14	6	%14.28
FaceTime	1	%2.38	2	%4.76	0	%0	1	%2.38	4	%9.52
Toplam	10	%23.80	10	%23.80	10	%23.80	12	%28.16	42	%100